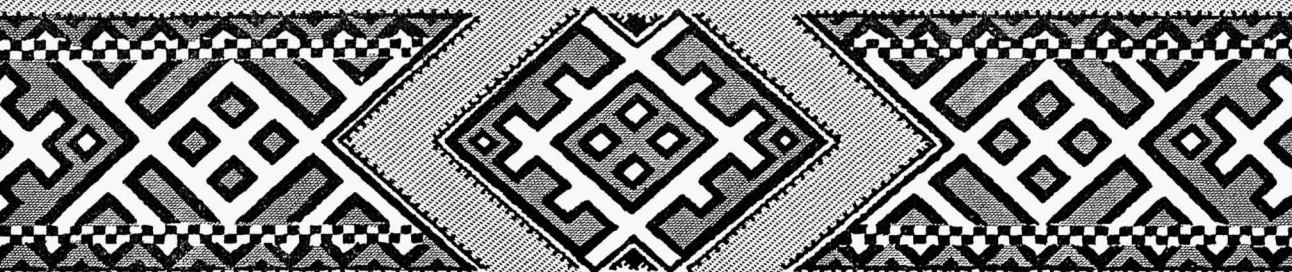

6918 Al-der Raudsepp
Kooli 2
Türi

NR. 9 1939. III AASTAKÄIK SEPTEMBER

ÜHINGU
„EESTI LIHAEKSPORT“

*toornahkade
kokkuostupunktid*

üle riigi

ostavad noteeritud hindadega igat liiki
toornahku.

TÕUSEV NOORUS

Nr. 9. 1939

PÖLLUTÖÖKOJA VÄLJAANNE

III AASTAKÄIK

Sõda.

Pärast paarikümne-aastast vaheaega veereb jälle vaenuvanker Euroopa mandril. Mitmed rahvad on astunud võitlusse elu ja surma pääle. Sõda külvab hukatust, viletsust ja häda sinna, kus inimesed alles hiljuti rahulikult oma igapäevase töö juures askeldasid.

Meie oma riik on tõusnud sõjakeerisest. Saatusrasketel ja süngedel aegadel, millal paljud eestlased kahtlesid iseseisva Eesti riigi loomise võimaluses, asusid kaks meest meie rahva etteotsa, need olid Konstantin Päts ja kindral Johan Laidoner. Kui teised kõikusid, siis nemad jäid kindlaiks. Kui teised kaotasid lootuse, siis nemad äratasid ja kasvasid uut lootust. Nende meeste meelegindlus on Eesti riigile aluse pannud. Seepärast jääb ka nende nimi püsima eesti rahva ajalukku kustumata selgusega. Kui Konstantin Päts ja kindral Johan Laidoner hakkasid looma Eesti riiki, siis olid just noored nende esimesed kaastöölised. Noored ei kohkunud oma isamaa kaitseks vabatahtlikult sõtta minemast ka nii lootusvaesel ajal kui seda olid meie Vabadussõja esimesed nädalad.

Need kaks meest seisavad veel praegu meie rahva eesotsas. Nemad on osavasti juhtinud meie riigilaeva mööda karidest rahulikku ja vabasse vette.

Eesti riik ei nõua üheltpki teiselt riigilt nende maid. Aga see maa, mis meil on

olemas, seda läheb hädasti meile endile tarvis. Seepärast ei saa meie oma maast kellelegi teisele midagi anda.

Praegune keeruline aeg nõuab, et riiklik tunne Eestis oleks elav ja võimas. Igaüks peab teadma, mis Eesti riik on meile andnud ja kui kallis vara ta meile on. Niisama kui parkümnend aastat tagasi noored Konstantin Pätsi ja kindral Johan Laidoneri kutsel olid esimesed, kelle südames riiklik mõte sai suureks, nii peavad ka nüüd kõik noored ja eriti organiseeritud noored pöörama oma pilgud nende kahe mehe poole, kes kokkumata julgusega on käinud meie rahva eesotsas ja peavad nende eeskuju silmas pidades õhutama oma kodus ja ümbruskonnas meie rahva isamaa-armastuse leeki üha suuremaks ja suuremaks, et ka kõige valjemad tuuled seda ei suudaks kustutada ei ühegi eesti inimese südames.

Meil on vaja meelegindlust. Noored peavad seda õhutama. Meil on vaja julgust. Noored peavad julgust kasvatama. Meil on vaja usku oma rahva õnnesse ja ilusasse tulevikku. Noored peavad väsimatult külvama seda usku.

Nende praeguse silmapilgu kõige tähtsamate ülesannete täitmisel organiseeritud maanoored peavad sammuna oma rahva esimestes ridades.

J. Tõrmaküla.

Kunst.

Kunstilooming on ilus. See mõjutab eeskätt ilumeeli. Kuid ilutunnetusega käib alati kaasas rida muid tunnetusi. Mõni kunstiteos teeb meid rahutuks, teine jällegi rahustab. Ja kui kunstiteos on küll kuidagi ilus, ilma et sellel oleks kaugemale ulatuvat mõju meie tunnetesse, siis sellise unustame peagi — see jätab meid külmaks.

Nii, et ilu ise on öieti kõrvaline, pääsisi on üldine mõjutus meie meeltesse, teatud meeleolu kujundamine meisse ja selle sihtus.

Rahvakultuuri seisukohalt võib olla tähtsust ainult sellistel kunstiteostel, mis ei jätta rahvast külmaks, mis on suutelised mõjutama rahva tunnetuste kujunemist, milles kunstnik on suutnud anda midagi, mis ületab kunstis tehnika, mis ütleb midagi igale vaatajale — kuulajale — lugejale. Ja ütleb midagi selliselt, et mõjutab inimese meeleolu kujunemist teatud sihis.

Selliseid kunstiteoseid, kui jätta kõrvale helitööd, pole just palju. Neid on väga vähe ja neid hoitakse suurima hoolega isegi sajandite kestes. Ühest sellisest tahaksin kõnelda ka maanoortele. See on itaalia maalikunstniku Rafaeli Jumalaema pilt — „Sixtini madonna“, maalitud umbes 400 a. eest. Pilt on Saksamaal Dresdeni linnas muuseumis.

See pilt on maailmakuulus. Sellel on olnud eriline mõju vaatajaisse juba ligemale neljasaja aasta kestel ja see mõju pole kustunud tänini.

Pilt on asetatud võrdlemisi hämarasse ruumi üksinda.

Sellesse ruumi astudes tunnete erilise ümb-ruse tõttu kohe, et siin peab midagi olema. Te näete altaritaoliselt ehitatud raamis ema ja lapse kujutust.

Te tõsinete, sest olete juba paljugi kuulnud sellest pildist. Kuid ka kujud sel pildil on äärmiselt tõsised.

Vaadake last. Kas olete näinud last kunagi nii tõsisena? Ta on laps, nagu kõik lapsed, õrn ja väeti ema süles, kuid tõsidus tema näol on mehelik. Kui vaatate edasi, tekib tunne, et Jeesus-laps sel pildil otsekuvi elaks läbi kogu oma tulevase elu. Ja ta näos peegeldub otsus, et ta tahab läbi teha selle elu ja kohutava surmaga. Ta on juba teadlik kõiges, mis teda ootab ja mis temalt oodatakse.

Aga mis teeb ema? Ta hoiab oma last kätel. Aga kuidas? Ta hoiab nii, et samal ajal, kui hoiab last enesele, ta teda ühtlasi ka pakub — võtke!

Ka ema on juba teadlik kõiges, mis on see laps ja mis tuleb temal läbi elada. Ema süda on juba otsekuvi tumunud valust oma lapse õudse saatuse üle, ta on sellega leppinud, et

see peab nii olema ja pakub last kogu maailmale selle kurjuse lunastuse ohvriks — kuid mitte veel praegu, praegu puhkab laps veel ema kätel, ema rinnal, praegu saab temale osaks veel emaarmastust.

Nagu Jeesus mahutas kogu oma õpetuse ühesse lausesse — armasta oma ligemist nagu iseennast — nii ka kunstnik on selles pildis kujutanud emas ja lapse Jeesuse elu suurust ja tema traagilist saatust, mida pidi kandma inimene — sest nii ema kui laps on kujutatud väga inimlikena.

See on kujutus emast, kes on otsustanud ohverdada oma lapse.

Pole kahtlust, et emadele, kes veel meiegi ajal peavad ohverdama oma lapsi — ei tea kelle pattude lunastamiseks — sõjaväljal, on see pilt väga lähedane. See annab neile jõudu ja kindlat meelt jääda rahulikuks suure ohvri toomisel oma rahva tuleviku nimel.

See pilt kujutab, et ema ja laps mõlemad on langetanud oma elu suure otsuse. Nad on võidelnud rasket võitlust oma hinges, aga nüüd on otsus langenud. Siht on selge. Ta viib läbi kohutava valu ja kannatuste tee, kuid kui kord on otsustatud see tee käia läbi teadlikult, siis summutakse edasi rahulikuks ja kindlalt. Ning otsus on nii suur, et miski ei suuda neid sundida pöörduma sellelt teelt kõrvale.

Me vajame elus nii mõnigi kord jõudu, rahu ja kindlust, et teha otsuseid, mis on meile küllalt suured. See Jumalaema pilt on olnud suureks jõuallikaks neile, kellede hinges puudusid tarvilikud jõuvarud.

Selle pildi looja kunstnik pidi ise olema sügavasti usklik inimene. Sellist kujutust anda ja vaatajasse vastavat meeleolu sisen-dada paljalt kunstitehnilise osavusega, ladusa joonisega või värvide mänguga pole küll võimalik.

Kunstnik pidi küll ise midagi taolist läbi elama ja leidma kinnitust endale Jeesuse elust ja tema kannatustest. Suures hingelises hardumuses läks tal korda jäädvustada lõuendile seda nii, et ei sajandite pikkune aeg ega selles muutunud olud ning vaated ei suuda vähendada pildi mõju.

Kui paljudele inimestele, kui paljudele emadele, kellel oli võimalik näha seda pilti, on see kujutus andnud jõudu teha oma elu suuri otsuseid kindlalt ja rahulikuks!

See pilt on püha. Ja mitte seepärast, et sellel on kujutatud jumalikkus, vaid seepärast, et jumalikkus olevused on kujutatud sügavasti inimlikena. Suure ohvri toomisel teadlikult, kindlalt ja rahulikuks inimene läheneb jumalikkusele, saab osa jumalikust pühadusest. Sest iga ohver on püha.

V. O.

Osa Rafaeli maalist „Sixtini madonna“.

M. SUVESTE.

Ellinori kauneim suvepäev.

Toas oli kuum ja umbne. Ega aidanuks nüüd akende avaminegi, kuna ka väljas valitses sama leitsak. Kuumust näisid õhkuvat säääl majade kiviseinad ning tänava kivisillutuskki oli pikkade suvepäevade kestel omanud niipalju kuuma, et võis seda levitada. Lisaks tolmu, bensiini ja katusetõrva hõngu, seda võidi saada tubadesse, avades aknaid, nüüd hilissuve keskpäeval.

Ellinor lebas laisalt diivanil, mitu korda lehitsetud moeleht lõdvalt peos, ei huvitanud enam selle modellid, nagu ei miski muugi, oli lihtsalt igav, igav talumatult kogu elu.

Oli olnud suvitamas — sõbrataridega. Ent säääl oli tekkinud lahkavaruusi ning keegi seltskonnast oli tähendanud Ellinori kohta: ta olevat vaid harimatu lihunikutütar, või lihuniku harimatu tütar. Ükskõik, ent sellest piisas Ellinorile, et solvuda ja — lähkuda. Lihuniku tütar — mõtles ta praegugi kibedusega, ent ometi rikkam kui teie. Ja küllap kadetus viimase üle oligi kõige põhjuseks, lohus ta ennast.

„Inimestel pole muud teha, siis hakatakse klatšima ja teiste kallal urgitsema,“ mõtles ta, unustades, et temagi kuulus nende sekka. Siin toanurgas istudes polnud vaid võimalust kellegagi oma arvamusi jagada ja see koondas üha enam sappi hinge.

Vanemadki olid alaliselt ära, ema karnis ja isa alalistel ärireisidel maal, neil oli tegevus mõlemal ja nad olid rahul, lootes et Ellinorgi on seda — tegevuseta. Ent Ellinor mõtles sageli, olnuks neil ometi mõni moe- või pudukauplus, olnuks tavaline vürtspoodki, ka sinna leti taha võinuks ta vahel asuda, ajaviiteks — ent nüüd karni, kus leidus vaid liha ja ikka jälle toorest liha — see oli lihtsalt jube mõeldagi.

Muidugi, tänu sellele ärile võis Ellinor elada lahedalt, otse külluses mõnede silmis, ent mis aitas see kõik, kui oli aegajalt selliselt igav, et kasvõi sure...

Oli ta vahest ise selles süüdi? Koolis käies polnud igav ja oli olnud sõprugi — omasuguseid. Oleks võinud õppida veelgi, minna ülikooli... ent õppimine oli hellitatud Ellinorile liiga raske. Jah, „kui inimesel on varandust, miks peab ta siis ennast veel õppimisega vaevama — see jäägu juba nende asjaks, kes

endale teisiti leiba ei saa teenida kui haridusega, või siis, kes sellest just lõbu tunnevad,“ oli ütelnud õigustavalt emagi, kui Ellinor keskkoolis õppimise katkestas. Isa oli tõelnud, sõidelnud, tüdarta laiskuses ja lolluses süüdistanud, ent emal oli perekonnas alati õigusemõistja osa, ning ka sedapuhku kaldus õigus tütrele nagu alati.

Ent nüüd oli Ellinor „harimatu lihunikutütar“ ega kõlvanud nende sekka, kuhu küündinuks oma jõukusega. Oli „preili“ ja polnud seda omeli — talumatu seisukord, nagu seegi, et konutab siin toanurgas, sellal kui teised suvitades lõbutsevad...

Sellises olukorras ja meeleolus oli Ellinor, kui teda külastas täditütar Leili maal. Leili oli tüdruk, kes ei hoolinud saledast joonest, vaid pidas aus vanasõna: „Kus härja, säääl sõrga“, s. o. kus kogu, säääl ka tuge ja toetust, ja Leili oligi väarikas tugi isatalus, kus emaga kahekesi moodustades talu naispere, tulid toime ülihästi. Ja kuigi tal oli alati rutt ja tegevust käed-jalad täis, evis ta ometi alaliselt otse kadestamisväärse hää tuju. Nüüdki oli ta linna tulnud mitte enda lõbuks, vaid et vahetada rahaks neid kukepoegi, kelledest kodus pääle kontserdiandjate ja kakeluste lavastajate muud kasu ei saanud. Nagu möödamminnes astus siis sisse Ellinori juure.

„Ellikene, taevas, mis teed siis sina linnas — praegusel ajal?“ hüüatas ta tervituseks ja raputas Ellinori käsi tugevalt ja südamliselt.

„Näed isegi, — ei midagi mõistlikku,“ vastas Ellinor pahuralt, nagu olnuks Leili tema seisukorras süüdi. Ent see ei lasknud end teise tujust heidutada.

„Kuule,“ algas ta, „kui sul muud targemat teha pole, siis tule õige korraks meile. Aastaid olen sind juba kutsunud ja aastaid oled ka lubanud — nüüd tule — jah?“

„Taga paremaks,“ mõtles Ellinor, „säääl on küll paradiis — säääl maakolkas,“ ent samas, saades teised mõtted, vastas:

„Ei tea — vahest võiks ka...“

„Muidugi võib,“ kiitis Leili õhinal, „kui ei meeldi, kõlistad auto välja, ja vuh! paari tunniga oled linnas.“

Ja siis Ellinor läkski. „Vahelduseks — paa-riks päevaks,“ nagu ütles endale ja emale, ja nagu kiitis siis seegi:

„Vahelduseks jah, ega sa sääl kauem olla pruugi kui meeldib. Kui igav on, tule ära.“

Ja et sääl tädimehe talus igav hakkab, selles oli Ellinor juba minnes kindel. Inimeste seas, kel muud mõtet polegi kui töö ja ikka jälle töö, — kas võibki sääl teisiti olla...?

Tädimees pojaga koristasid just rukkipeolult viimaseid hakke küüni, kui Ellinor Leili saatel sinna jõudis.

„Hiljaks jäid tulemisega, Elli,“ naljatas tädimees, näe, meil töö juba lõpul, kuna abilisest oli kogu aja puudus.“

„Kuula juttu,“ sõitles Leili, „või ma Ellit teile tööle toin. Ta on siin minu külaline ega tee midagi — mõistate.“

„Soo, soo, siis sureb ta küll varsti igavuse kätte,“ lõõpis tädimees edasi, „talukohas inimene kohe peab midagi tegema, teisiti ei saa.“

Ellinor naeratas. Töö pidi olema siis igavuse vastane arstim — kui pentsik arvamus ikka... tuim ja raske talutöö...“

Kolmandal hommikul, kui Ellinoril oli aias just mõnusam uneaeg, tuli tädi sinna.

„Ellikene, kallis, kas tuleksid mulle natuke abiks,“ sosistas ta ärevalt, „puudutades õetütte vaibaga kaetud õlga, „ei tahaks sind segada, aga...“

„Abiks?... ei saanud Ellinor unisena milleski aru.

„Leili läks meiereisse piima viima ega tule niipea tagasi ja nüüd tuli meile masin,“ seletas tädi, ent Ellinor taipas sellest veelgi vähem.

„Mis masin?“ küsis ta, „ja kuidas siis masin?...“

„Viljapeksumasin. Tuli ja hakkab peksma, ootasime homseks, aga tuli täna ja hakkab rukkeid peksma.“

„Nii,“ hakkas Ellinor juba taipama, samas üllatudes ja pahandades, et tädi teda — linna-preilit — suvatseb kutsuda sellisele tööle kui viljapeks, mis kuulduste järgi pidi olema hirmus must ja raske. Ning endamisi kaaludes, kas minna või mitte, ajas ta end voodist üles. No-jah, tädimees oli ju tema tulekul kohe ütelnud, et... küll olid need inimesed ikka häbematud... mõtles ta endamisi. Sellal kui Ellinor rõivastus, oli tädi suure riidekirstu kallal, kiskudes säält välja linu ja rätikuid.

„Sa tule aita mul lauda katta,“ seletas sääljuures tädi, „keskhommik varsti käes ja inimesed tahavad süüa; parkümmend inimest lauas, ei jõua üksi.“

„Vaid lauda katma,“ üllatus Ellinor, häbenedes oma äsjast hinnangut tädi suhtes, „mõtle sin, et saadad mu masina juure tööle,“ lausus naeratades. Ka tädi naeratas.

„See oleks sulle liiga,“ arvas, „aga nüüd, kui oled valmis, siis lähme. Siin on Leili valge põll, pane see ette, ei määri kleiti ja nägusam ka.“

Kõõgis pliidil juba kahises ja särises, oli küpseva liha, keedetud kohvi ja muidki lõhnu, mida otsekohe eraldada ei suutnud. Tädil oli toit juba valmis ja Ellinorile tekkis kahtlus, et ta tulnuks samuti ka toime lauakatmisega üksi ja vaid mingil muul põhjusel oli äratanud

teda. Juurelda selle kallal aga polnud mahti, kuna tuli kiirustada lauakatmisega. Mitmest vähemast lauast moodustus elutüppa seinast teiseni ulatuv pikk laud, mis kaeti linadega; Ellinori hooleks jäi tädi toodud nõude lauale asetamine. Kunagi oli Ellinor midagi sellest lugenud, kuidas katta lauda suuremale seltskonnale, nüüd meenutas ta tänujulult neid teadmisi, ja teoteski vastavalt. Tädi tööõhin ja rututamine nakatas teda.

Ja juba tulidki töötajad masina juurest.

„Näe, kui varajane pereema olnud,“ kiitis üks neist, „kõik tip-top laual, muudkui asu aga platsi.“

„Või ma üksi nüüd,“ tõrjus tädi naeratades, „mul ju abiline ka,“ osutas Ellinorile, kes kohvi klaasidesse valas.

„Viks abiline, nagu näha,“ kiitis keegi, ja Ellinor tundis, kuidas õhetus talle palgetesse tõusis.

„Mu õetütar, linnast,“ seletas tädi tutvustades.

„Nii, nii,“ nõustuti. Ellinor märkas tagasihoidlikke pilke endal, kui kohvikannuga sõõjate taga ringi käis. Ja kui ta kõõki siirdus kohvi tooma, kuulis, kuidas kõneluski teda riivas.

„Isa teisel miljonär, aga näe, ei tütar pea end preiliks ühti.“

„Ei pea,“ kinnitas tädi, „kohe nii abiks, et...“

„No mis see siis tähendab?“ üllatus Leili, kui ta meiereist tulles Ellinori kõõgist toidunõusid pesemast leidis.

„See tähendab, et maal võib töötada igavuse kätte surra,“ naeris Ellinor ja see naer oli kerge ja sundimatu.

Leili sõitles ema, sõitles Ellinori, ent tulemusena nägi veel sedagi, et Ellinor rätiku oma „elektrilokkidele“ kõitis ja küüni ruttas viljapeksmist „vaatama“, pisut hiljem küüni minnes aga Ellinori põhuvirnalt leidis, hoolega töös nagu kõik ja naljatades ning naerdes nagu teisedki.

Kiiresti sõlmuvad töö juures tutvused ja lõunalauas oli Ellinoril juba igale midagi ütelda, kui ta töölt tulles Leilile appi asus — ettekandjaks, nagu ise naljatas.

Õhtul aga, kui oli lõpetatud töö ja pärast sööki asuti lõbutsema, tundis Ellinor, et veel kunagi varem polnud ta tantsides tundnud sellist mõnu kui nüüd, millal harjumatu iseloomu kibemagus valu surisemas, keereldes tugevate noormeeste tugevate käte vahel mööda põrandat. Mõnigi samm ja mõnigi tuur läks siin valesiti, ka polnud need poisid siin nii sulavalt painduvad kui kavalierid linnas, ent siiski... Sest kõike seda välist hiilgust asendas siin mingi loomulikkus ja siirus. Ning hääd tuju, seda jätkus kas-või laenata supelrandagi, nagu polnukski seljataga kõigil pikk väsitav tööpäev...

Kui Ellinor linna sõitis, oli möödunud ta tulekust tädi tallu üle kolme nädala. Lahkudes ema kutsel ütles ta jumalaga jätul Leilile:

„Usu või mitte, aga kaunidamad supapäevad veetsin ma tänava siin ja kõige lõbusam oli see päev, millal rukist peksime...“

Läti president *Karlis Ulmanis* võtab vastu mazpulkide paraadi.

Läti mazpulkide 10. a. juubel.

Meie naaberriigi kõige suurem noorteorganisatsioon — mazpulkid — pidasid 2., 3. ja 4. septembril Riias oma 10-aastase tegevuse juubeli tähistamiseks laiaulatuslikke pidustusi.

Mazpulkide organisatsioon sarnleb mitmeti meie maanoorte organisatsiooniga, kuna sääl rõhutatakse eriti maakultuuri ja maaelu edendamist. Sõna „mazpulk“ tähendab sõnasõnaliselt sõnades: väikeste salk. Rõhuv enamuse „väikeste salku“ asub ja tegutseb maal, kuid neid leidub ka linnades. Mazpulkide koguarv on praegu 43.000. Organisatsiooni juhib Läti põllutöökoda, kusjuures kõige kõrgemaks juhiks on Läti riigi president *Karlis Ulmanis*. Mazpulkide hüüdeks on: „Kasvame Lätile“.

Pidustuste esimene päev oli pühendatud võistlustele. Poisid võistlesid püssilaskmises,

tüdrukud söögikeetmises. Söögikeetjad pidid andma ka kirjaliku eksami, vastates mitmesugustele küsimustele toitlustamise alalt. Teisel päeval, 3. septembril leidis aset pidulik rongkäik riigipresidenti lossi juure. Rongkäigu eesotsas liikus umbes 1000 mazpulkide lippu. Sama päeva õhtul toimus meelihaarav kokkutulek Riia vennaskalmistul. Mazpulkid tõid üle riigi igast maakonnast kodumaa mulda. Tõrvikute valgusel sammusid mullakandjad läbi mitmekümnetuhandelise rahvahulga Läti ema kuhu juure, kus muld asetati pidulikult kuhu juures asuvasse urni. Iga mullatooja ütles seejuures sooje sõnu oma kodumaale. Läti noorte vägevast isamaalist meelevaldusest olid tulnud heliplaadistama ka Eesti ringhäälingu agarad mehed.

Kolmandal pidustuspäeval koguneti Riia staadionile, kus õnnistati mazpulkide maakonnalipud ja riigipresident *Karlis Ulmanis* pidas noortele südamliku kõne. Pärast seda marssisid noored oma kõrgema juhi ja külaliste eest mööda sirgetes võimsates ridades. Mazpulkide distsipliin ja mehine hoiak äratas kõigis suurt lugupidamist Läti noorte vastu. Paradmarsile järgnesid võimlemisettekanded mazpulkidelt. Võimlemine oli liigutuste muinasjutt mehest, kes asub tegema uudismaad, juurib kännud, külvab; vili tõuseb ja õõtsub tuules, tuleb niitmine ja viljapeks ning vilja tuulamine. Oma võimlemisettekandega mazpulkid näitasid, et põllumajandusliku töö liigutused sisaldavad väga palju ilu ja neist saab kombineerida meelihaaravaid kehakultuuri avaldusvorme võimlemisharjutuste näol.

Õhtul kutsus riigipresident enda juure õhtusöögile kõik paremad võistlejad ja need noored ning noortehüid, kes olid näidanud silmapaistvat energiat ja algatusvõimet mazpulkide organisatsiooni töös, samuti väliskülalised, kokku ligi 800 inimest. Läti presidenti *Karlis Ulmanise* lihtne ning südamlik olek ja suur poolehoid ning armastus oma maa nooruse vastu jättis kõigile väga ilusa mälestuse.

Eesti maanoorte organisatsiooni esindajatenä võtsid Läti mazpulkide pidustustest osa I. Tõrmaküla ja R. Paglant.

Mazpulkide lipud Riia pidustustel 4. sept. s. a.

Lõikuspühapidustuste korraldamisest.

Agr. E. Nugis.

Meil on saanud kauniks kombeks pühit-
seda sügiseti lõikuspühi. Need on päevad,
millal tuleb ühiselt kokku kogu küla põllu-
harija rahvas, et ütelda oma tänu Loojale
saagi õnnistamise eest. Neil päevil lastakse
mööda libiseda vaimusilmi eest suvised mu-
red ning rõõmud ja seatakse üles uusi tule-
vikueesmärke.

Lõikuspüha pidustusi maal korraldavad
päämiselt maanooringid. Eriti palju lõi-
kuspühid on kavatsus korraldada eeloleval
sügisel, seepärast vaatleme järgnevas lähe-
malt mõningaid nõudeid, mis on tarvis täita
lõikuspüüde hääks kordaminekuks.

Maanooringide poolt korraldatavad ava-
likud pidustused peavad olema sisukad,
kord peab olema hää ja ettekanded ladusad.
Ainult nii jätavad organiseeritud maanoored
oma esinemisega hää mulje. Pidustuste hääd
kordaminekut kindlustavad hoolikad etteval-
mistused ja kõigi maanooringi liikmete
aktiivne kaasaaitamine korraldajatele. Juba
aegsasti enne pidustusi tuleb määrata maa-
nooringi liikmete hulgast küllaldaselt mää-
ral korraldajaid korraldajate käsutusse.

Pidustused peavad algama võimalikult pea-
pärasest väljakuulutatud aega. Pidustuste
alguseks tuleb määrata aeg, millal ümbrus-
konna rahval on kõige sobivam kokku tulla.

Pikad vaheajad ettekannete vahel on
väga tüütavad. Seepärast olgu korraldajate
püüdeks ettekandeid esitada kiiresti üksteise
järele. Piduliku meeleolu loomiseks aitab
suurel määral kaasa piduruumi kaunistamine
rohelistega ja viljapäädega.

Lõikuspüha pidustuste kava.

Lõikuspüha pidustuste pääosaks on a-
ktus. Sellele lisandub sagedasti õhtul pidu
ettekannetega ja tantsuga.

Võimaluse korral võiksid maanooringid
korraldada pärast aktust töövõistlusi ja
demonstratsioone. Need sobivad hästi kok-
ku lõikuspüha meeleoluga.

Kui maanooring korraldab oma tööde
näituse, siis on kõige sobivam seda teha
lõikuspüha ajal. Nii oleks rahval võimalik
ühe kokkutulekuga osa võtta aktusest ja
külastada näitust.

Aktus.

Lõikuspüha aktuse päevakorras on meil tavaliselt: a) vaimulik osa, b) kõned, c) ettekanded. Kui kõik need kolm osa on hästi sisustatud, siis õnnestub aktus ja jätab lõikuspühast ilusa mulje.

Neis kohtades, kus korraldatakse lõikuspüha aktus peaaegu iga aasta, kipub ilmne nähtus, et aktuse kava kujuneb šablooniliseks — rahvale tundub, nagu oleks tänavune aktus eelmiste kordamine.

Korraldajad peaksid püüdma leida alati midagi uut ka aktuse päevakorda, et rahvas saaks uusi muljeid ja tuleks huviga kokku.

Järgnevas vaatleme aktuse päevakorda, mille koostamisel on võetud aluseks meie tavalised harjumused, kuhu on aga lisatud värskenduseks juure ka osake uut töökangelaste austamise näol.

Lõikuspüha aktuse kava:

1. Vaimulik talitus.
2. Avasõna.
3. Ühislaul.
4. Kõne.
5. Ettekandeid noortelt.
6. Töökangelaste austamine.
7. Lõppsõna.

Aktuse kava üksikute päevakorrapunktide täitmise kohta olgu üteldud järgmist.

1. Vaimulik talitus. Lõikuspüha aktusest võtavad osa meeleldi vanema põlve esindajad. Neile meeldib, kui aktuse kavas on ka vaimulik talitus. Vaimulikku talitust pidama tuleks paluda kohalik pastor. Ei ole temal võimalik tulla, siis võetagu vaimuliku osa asendamiseks aktuse päevakorda esimesena lõikuspüha-meeleoluline koraal.

2. Avasõna. Aktuse avasõna ütleb korraldava organisatsiooni juhtiv isik, näiteks maanoorteringi vanem.

3. Ühislaul. Aktusel peab püüdma panna päevakorras olevatele küsimustele aktiivselt kaasa elama kogu rahva. Selleks annavad häid võimalusi ühislaulud.

Kuna rahvas ei oska pääst paljude laulude sõnu, siis tuleks kasutada laululehti. Neid võib müüa enne aktust. Väheosa osavõtjate arvuga aktuste puhul on mõeldav ka see, et maanoortering muretseb endale suurema komplekti standard-laululehti, jaotab need aktuse algul rahvale välja ja korjab jälle hiljem kokku.

4. Kõne. Lõikuspüha aktusele kõnelema tuleks paluda mõni põllumajanduse alal juhtiv tegelane, nagu konsulent, assistent jt.

5. Ettekandeid noortelt. Aktuse mitmekesisustamiseks esitavad maanoorteringi liikmed mitmesuguseid ettekandeid, nagu rahvatantsu, kõnekoori, deklamatsiooni, laulu,

muusika jt. aladel. Muidugi tuleb võtta siin kavas need ettekanded, mille esitamiseks leidub noorte hulgas vastavaid jõude

6. Töökangelaste austamine. Töökangelaste austamine on kaunis komme, mis peaks kujunema maanoorteringedes traditsiooniks. Vanad väärivad austamist. Vanade austamine süvendab maanoorteringide töö tunnustamist rahva poolt.

Töökangelaste austamine võiks toimuda järgmiselt. Esimestes ridades kaunistatakse rohelisega ja viljapäädega vastav arv toole tublimate ja eeskujulikimate vanemate põlumeeste ja perenaiste tarvis. Nende hulgas võiksid olla ka tublid ja kauemat aega kohapääl töötanud talutööliised. Igale töökangelasele, keda noored tahavad austada, on saadetud varem sellekohane isiklik kutse aktusest osavõtmiseks. Vastava päevakorrapunkti ajal üks maanoortest toob kokkuvõtlikult esile iga üksiku austatava tähtsamad saavutused ja teened tema elutöös ühiskonnas kui ka oma talu kasuks. Samal ajal kinnitavad paar rahvarõivas maanoort austatava rinda rohelise oksakese.

Lõpuks lauldakse kogu aktusest osavõtnud rahva poolt töökangelaste auks sobiv ühislaul.

7. Lõppsõna. Lõppsõna ütleb keegi korraldava organisatsiooni juhtivaist tegelast, näiteks maanoorteringi esimees. Aktuse võib lõpetada isamaalise sisuga ühislauluga.

Rikas sügis.

Kellel kulda, see on rikas,
kulda kalliks peetakse, —
aga rikkaim kõigist rikkaist
tõesti küll sügise.

Tal täis kulda metsad, nurmed,
millel silm ei näe äärt.

Tal täis hõbedat on nõmmed,
kasteheinad, kulupääd.

Tema aitadesse kuhjat
lugematud viljapääd;
tema niidul heinakuhjad
ootamas on rege, jääd...

Tema aias punetavad
rohkest saagist viljapuud. —
Unistused küpseks saavad
kõik, mis kevad ihanud...

Siiski õnnelik küll pole
kullas hiilgav sügise:
Õnn on lennand suve poole,
õnn on närtsind lillesse...

Enn Uibo.

E. Veebo.

Näidendite repertuaarist.

Peeaeagu samal ajal, kui avavad ukсед meie kutselised teatrid, algab töö ja loominguine tegevus ka maaorganisatsioonides ja näiteringides.

Kõige olulisem, ühtlasi ka kõige huvitavam küsimus sääljures on repertuaar; mida valida õppimiseks, et see oleks vastuvõetav tegelastele ja ühtlasi ka publikule. Palju on igasuguseid tükkke ja jante, aga kriitilises sõelas jääb ainult teatud hulk neist restile.

On tõesti raske pääliskaudsel kataloogide ja nimekirjade sirvimisel valida seda, milles pole kahtlust, et see sobib. On vaja kaua enne mõelda ja proovida, et langetada lõplik valik.

Ahvatleva ja paeluva päälkirja taga võib peituda midagi hoopis väärtusetut ning kahvatut ja — vastupidi.

See pärast ma tocksin alljärgnevas kokkuvõtlikus raamistikus lühikese ülevaate, tutvustava kirjelduse parematest ja läbilõõnumatatest lavateostest, kust kahtlemata iga maanoorte organisatsioon endale midagi leiab.

Jaan Metua viiejärguline näidend „Viimsed lauad“ on dramaatilise sisuga lavateos maaelust ja maainimestest.

Raske on vanaperemehe Aado hingeline valu, kes on püüdanud oma eluaegse loomingu ja töö vastutustundetuile lastele, et need ehitaksid ja täiendaksid säält edasi, kus tema on lõpetanud. Kui raiutakse müügipalle tema istutatud metsast, siis iga kirvehoop löikab nagu vahe nuga vanakese hinge. Pisar laugel peab ta oma silmadega nägema, kuidas langevad sirged kuused ja värisevad haavad.

Suurepärase mõte on Aado pikemas dialoogis vestluses pojaga:

...Looja on nii tahtnud. See pärast ära anna talu metsanatukest kunagi paberivabrikute närida ega trükimasinate määrada.

Kandvamad osad on muidugi vanaperemehel Aadol ja vanemal pojaj

Joostil. Kuid usutavad ja elulised on ka kõik teised osalised.

Olgugi et näidend on võrdlemisi piikk, on autor suutnud oma seitse tegelast panna sinna nii elama, et kuhugi ei teki üleliigset mõõna ega venitavat aeglust.

Kui lavamuutmine peaks tekitama ülesamatuid raskusi, võiks kavast jääda välja neljas pilt: perettitar Ulvi ja metsapraaker Asko linna üürikorteris. Näidend selleläbi palju ei kannata. Seega mängiks äga kõik neli pilti ühes ja samas paigas — talu õuel.

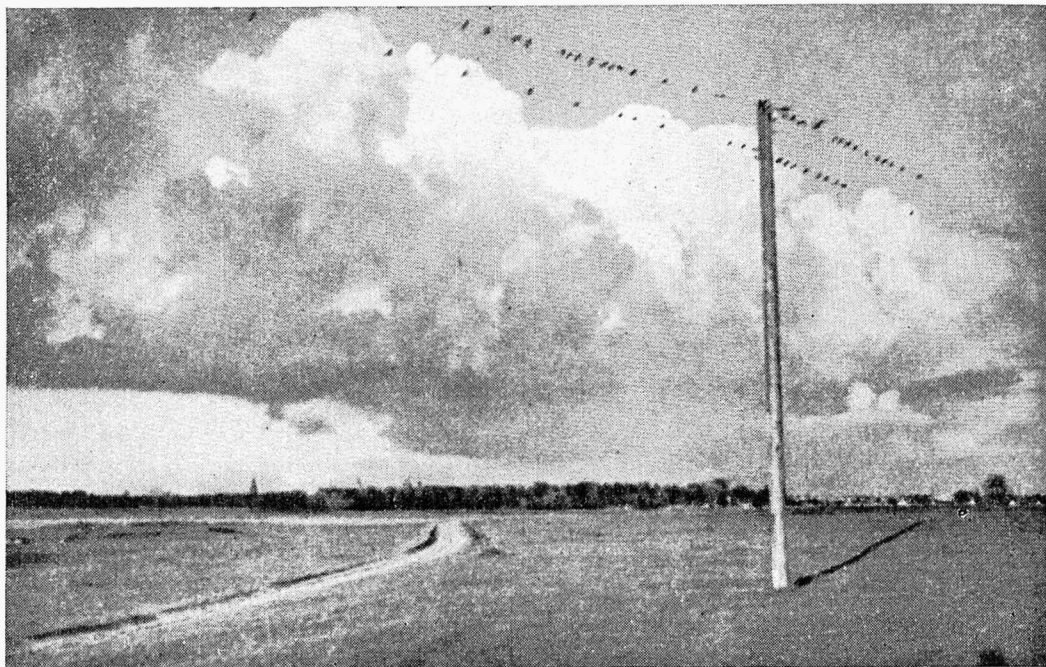
Teine hää draama on talurahva elu ja varanduslikke intriige käsitlev kolmevaatlik näidend: „Mägioja perenaine“. Kui seda lavateost esitada algupärase rootsi talumiljööös, põlise skandinaavia talu raamistikus ja kostüümides, võib see kujuneda samasuguseks nauditavaks tükkiks nagu on seda Tallinna „Töölisteateris“ mängitav „Ehast koiduni“.

Neli meest ja kaks naist kujutavad tege-laskonna, kes põneva ning haarava ideetiku tõttu paeluvad tähelepanu algusest lõpuni.

Päaosas esineb Mägioja perenaine Selma, umbes kolmekümneaastane terve ilus naine, kes on abiellunud talupärijaga ainult selleks, et saada varanduslikult kindlustatud. Tema kopsuhaige mees surebki pea, esialgu omakste teades haigusse, nagu hiljem äga selgub, oma naise käe läbi, ning Selma pärib testamendi kaudu kogu talu, kuigi elavad kadunu isa ja noorem vend Evald.

Väeti haige kägistamist on näinud päält Evald, kes armastusest ja tulevikuootustest naise vastu ei sõanda mõrva paljastada. Kui äga perenaise korraldused muutuvad endisele peremehele talumatuks ja tunded Evaldi vastu üha külmemaks, paiskab viimane välja peidetud saladuse kuriteost.

Näidend on põnev algusest pääle, muutudes eriti traagiliseks viimases etteastes: kuuldes noorperenaise hirmuteost, kägistab vanaperemees ta kõrvalruumis oma kätega. Nagu naine oli toiminud tema pojaga.

Sügis.

Niipalju kurba ja tõsist. Naljamängudest vaatleksime samuti kahte läbilõõnumat ja lavatehniliselt soodsamat tükki. Need oleksid Ladislaus Fodori lustmäng: „Vaene kui kirikurott” ning Villem Verneril „Inimesed ajujääl”. Mõlemad on kolmevaatuslikud ja hästiõnnestunud sisuga. Viimast on mängitud suure menuga kutselistel lavadel, pole kahtlust, et ta lööb läbi ka asjaarmastajate juures.

„Vaene kui kirikurott” on lavateos operetliku tempo ja vaimga. Pääosalisel, masinakirjutajanna Susi Saksal, kes oma häbematu julguse ja energiaga suudab hankida koha universaalpanga presidendi Toomas Ullrichi juure, on võimalus sädelda energilise subretina. Pääle eespoolnimetatute on tükis kaastegevad presidendi poeg Franz Ullrich, keda igal pool jälgib needusena tema isa kuulsus; Friedrich Talheim, kuuekümnepäevane „noorur”, kes omab küllaldasel määral elegantsi ning kergemeelust, et tunda elust rahuldust, ja vana abiline Schünzl, kes magab siis, kui ta tahab ja ärkab siis, kui tahavad teised. Naisosaline Oly Frey on vaid masinakirjutajanna, kes on liialt ilus oma kutse jaoks ning paratamatult saab seetõttu vallandatud.

Kuigi näidend on lustmäng, et puudu tal oma sügav mõte. Miljonid maailma töölised elavad nälgides nagu vaesed kirikurotid, sest neil puudub

julgus ja päähakkamine. Üks niisugustest „kirikurottidest” on vaene masinakirjutajanna Susi Saks, kes töötab enese üles otse geniaalsete abinõudega. Kahjuks aga sellist talenti pole igalhel.

„Inimesed ajujääl” on autori poolt nimetatud küll komöödiaks, kuigi sisu paiguti kaldub traagiliste haripunktideni. Olgugi et tegelaste koosseis on siin laiaulatuslikum eespoolnimetatuid, ei tohiks see kohutada ühtegi lavastajat, sest kahe teistkümmest kujust on meeletavamad ja olulisemad ainult kuus; teised kuus on vaid lihtsad möödaminejad, kes ununevad kohe, kuigi nendeta oleks võimatu tulla toime.

Komöödia ideestik tugineb pühholoogilisele konfliktile vana ja uue maailma vahel. Rohkem kui kord esineb stseenis dramaatiline moment, kus vana maailm, keskkooli professor Vaclav Junek püüab endas lämmitada iganenud vana, et jõuda järele oma lastele, kes sõidavad vabast tuulest triivitud ajujääl. Tahtmatult peab Vaclav Junek pettuma oma veendumuses ja tõekspidamises, sest elu on noorte päralt ja noorte poolt. Poeg Irka saab endale koha seetõttu, et ta on nimekas jalgpallimängija, kuigi isa keelu kohaselt peab ta hoiduma spordirahvast. Mingi ja puudriga pääseb tütar Hanca filmi ja eitades ajast ning arust iganenud eelarvamusi hantab koha isegi töötule insenerist vennale.

Vaclav Junek ei tunne rahu oma laste õnnest. „Es-O-Es! Es-O-Es!” hüüab ta korduvalt. Kus on paadid, mis suudaksid päästa ta lapsed, kes triivivad, nüüd omal jääl. On üliinimlikud nimed neil paatidel: Usk inimesse; Usk ohvrimeelsusse; Usk õiglusse ja Usk ususse! See on kõik neilt võetud, ... seda kõike peab neile tagasi andma Es-O-Es! Kas vaid jõuavad paadid õideks ajaks? Jumal, anna meile andeks meie süü!

Ja vana professor palub andestust, et ta pole suutnud kasvatada lapsi selles vaimus, milles on kasvanud tema, aga mida eitab moodne maailm.

Lõpuks tutvuksime veel mõnede laulmängudega, kuna osa näiteringe eelistavad ainult sellelaadilisi lavateoseid.

H. Roosaare kolmepildiline laulumäng „Lahutasid maad ning veed” on saavutanud juba häälkuulsuse, kuigi see on üsna uus näidend. Kõiges kolmes pildis on lava üks-sama. Ojaveski õu. Osalised, kuus mees- ja kaks naistegelast rahuldava mängujuures teenivad kahtlemata sooja vastuvõtu publiku poolt.

Traagikkoomiline mäng hargneb Ojaveski mõldri tütre Linda pulmapäeval, kes peab astuma pühasse abielu perepojaga naabrusest. Just samal päeval tuleb tagasi Linda lapsepõlveseltsiline, kes on töötanud aastaid kaugete merede ja maade taga, et tagasi tules oleks omada varandust, millega saaks astuda Ojaveski mõldri, oma äia ette.

Maade ning merede kaugus pole suutnud lämmatada antud töotusi ja Linda keeldub abiellumast Kaarliga, oma peigmehega, kui esimesed pulmalised juba õues.

Huvitavate situatsioonide järele kujunevad olukorrad siiski sellisteks, et Linda on õnnelik, kui hüljatud peig Kaarel teiskordselt ta kätt palub, Lapsepõlvesõber Elmar on tulnud kaugete merede tagant tagasi küll säilinud tunnetega, aga muudetud meelega. Ta ihaldab tulevikuelu linnas, põlades kõike seda, mis püha Lindale.

Umbes taoline on Arn, Tuliku rahvatükk: „Ma vaatan paadist kiikri-

ga...” Ka selles kolmevaatuselises laulmängus on lava muutmatu.

Kõneall olevat näidendit võiks eelmisest pidada isegi paremaks.

Kaks ameerika asunikku, Vaabu ja Joosep, tulevad oma poja ning tütreaga tagasi kodumaale, et leida lastele koduküllast elukaaslast. Inimene küll mõtleb, aga juhib Jumal. Külaliste kavatsused põrkavad kokku kohalikkude olukordadega, tekib rida arusaamatusi ning vääritimõistmisi, mis paiguti arendavad isegi teravaid konflikte. Ja alles lõpuks, kui kogu pilkk ja kulukas reis näib kujunevat tagajärjetuks, leiavad nagu mingisuguse imeteo läbi „ameeriklaste” lapsed „teineteise”.

Huvitavaid ja nauditavaid olukordi tekitavad rida kõrvaltegelasi, kelledest palveõde Krööt, Katt ning sulane Siidvest on meeldivamad ja meelejäävamad.

Viimasena vaatleksime neljapildilist laulmängu: „Ilumäe piimatüdruk”.

Lavatehnilistes küsimustes on siin rohkem raskusi kui eespooltoodutes, kuna I pilt leiab aset lagedal platsil linnas, II ja III pr. Amel- jase õuel ning IV aias. Aiapilti võib muidugi mängida ka väikeste ümberkorraldustega III vaatuse dekoratsiooniga. Lavastaja fantaasia võib siin võimaluse korral taotleda palju ilusat ning efektset.

Kolmeteistkümnest nimelisest tegelasest on kõik enam-vähem ühesuguse tähtsusega ja mänguga. Suuremad laulupartiid on nimiosalisel Tiinal ja partneril Hendrikul, kes vaheletulnud olukordade tõttu leiavad endid õnnelikult jälle viimases vaatuses.

Päälle nimetatute pakuvad meeldivaid momente ajakirjanik Rida, koomiline muusikaõpetaja Tedrahord ja saamatu eradedektiiv Pinkerton.

Ma ütleksin lõpuks veel ainult üht: ka kõige paremad näidendid muutuvad talumatuteks pääliskaudse ettevalmistamise juures, kui näitlejad on hooletud ja teksti tunneb ainult etteitleja. Kui juba, siis juba. Kui midagi õppida, et seda pakkuda publikule, siis hästi ja korralikult. Nii mõnigi kahvatu moment jääb märkamatuks, kui tekst on korralikult tuttav. On parem siis publikul ja loomulikult ka tegelastel.

Koduõues.

**Kümme siit viib teed maailma
tuhat teed tagasi toob.
Kuumlev alati kodune süda,
mõtteid tuliseid loob:
Isad siin põletand alet,
isad siin kuivatand soid;
mure sõndd emade palet,**

**mure toond uneta öid.
Vaatab laste mälestav pilk:
millal ka nemad
järglasi saadavad põllule —
uued isad ja emad.
Millal sügis on jälle...
kodupõlvede sügis.**

Enn Uibo.

Seltskondlikke mängu.

Varsti algab maanoorteringides töökoosolekute hooaeg. Koosolekute lõpul korraldatakse omavahelisi koosviibimisi. Kõige paremaks osaks koosviibimiste sisustamisel on seltskondlikud mängud.

Seltskondlikke mängu tunneb rahvas meil võrdlemisi palju. Kui neid aga siiski vähe mängitakse, siis on põhjuseks enamasti asjaolu, et kellelgi ei tule sobival hetkel meele parajat mängu ja tihti puudub algatusvõimeline juht, kes paneks seltskonna mängima.

Järgnevas toome valiku kõige mängitava- maist ja paremaid seltskondlikest mängudest.

Mängud on valitud nii, et igasuguse olukorra tarvis leiduks midagi ja et mängud võimaldaksid suurt mitmekesisust ja vaheldust. Seda valikut kasutades õnnestub teil kindlasti panna mängima ja huvitavalt aega veetma igasugust seltskonda.

Tutvumismäng.

Kui on kolkku sattunud seltskond mängijaid, kes üksteist nimepidi ei tunne, siis on soovitatav korraldada algul tutvumismäng.

Teie asetate mängijad ringi istuma või seis- ma, näod pööratud ringi sissepoole. Iga mängija küsigu oma naabrite nimed paremal ja vasakul ning pidagu need meeles.

Teie näitate ringis ühele mängijale ja küsite: „Teie naaber paremal?“, või: „Teie naaber vasakul?“ Mängija peab vastama otsekohe ja õieti. Kes eksib või ei mäleta oma naabri nime, läheb ise ringi keskele ja teie asute tema ase- mele.

Paariseltilise leidmine.

Mitmete mängude puhul on tarvis moodusta- da paarid poistest ja tüdrukutest, või mees- ja naismängijatest. Et paaride moodustamine lä- heks kiiresti, võib talitada järgmiselt. Seadke poisid ühe ja tüdrukud teise seina ääre ritta. Laske read pöörduda nägudega saali ühe otsa poole ja marssida vastamisi. Kui rea eesotsas olivad on jõudnud üksteiseni, siis pöörduvad nad saali keskele ja moodustavad paarid, nii et poiste rea esimene läheb paari tüdrukute rea esimesega, poiste rea teine tüdrukute rea tei- sega jne.

Huvitavam on, kui poiste rea saab moodus- tada ühes ja tüdrukute rea teises toas.

Ettevaatlik vastus.

Mängust osavõtjad istuvad ringis toolidel. Teie olete ringi keskel ja esitate kord ühele, kord teisele mängijale küsimuse, millele see peab vastama. Teil on lubatud küsimuse juu- res tarvitada kõiki sõnu. Vastaja ei tohi oma vastuses tarvitada mängu algul kindlaksmää- ratud sõnu, näiteks „ei“, „ja“, „on“, „küll“ või mõned teised.

Teie püüate oma küsimustega mängijaid meelitada ütleva mõnd keelatud sõna. Kes tar- vitab vastuses keelatud sõna või viivitab vastu- sega liiga kaua, see peab andma pandi.

Numbrimäng.

Mängijad istuvad ringis ümber saali nii, et kuskil pole ühtegi vaba isteplatsi. Teie mää- rate igale mängijale ühe numbril järjekorras, alates number ühest. Kui on näiteks 20 mäng-ijat, siis viimane mängija saab endale num- ber 20.

Teie seisate kesk ringi ja hüüate 2 numbrit näiteks 5 ja 17. Hüüud numbritele vastavad mängijad peavad kiiresti vahetama kohad. Va- hetamise ajal püüate teie saada ühe mängija platsi endale. See, kes jääb ilma platsita, jääb ringi keskele ja hüüab omakorda 2 numbrit. Nii läheb mäng edasi. Hüüdja, kes pärast kol- mekordset numbrite vahetamist ei saa endale platsi, või hüüab kogemata oma numbril, peab panti andma. Kui mängijate arv on suurem, võib korraga hüüda ka kas kolm numbrit, kõik paaris numbrid, kõik paaritud numbrid, numb- rid teatud arvust teatud arvuni (näiteks number kolmest üheksani) või isegi kõik numbrid ühe- korraga.

Viisakad numbrid.

Mängijad istuvad ringis. Teie määrate igale osavõtjale ühe numbril 0—9. Kui osavõtjaid on üle 10, siis algate otsast päale, nii et iga numb- rit võib olla ka mitu.

Nüüd hakate te jutustama mõnd lugu, kus esineb rohkesti arvusid. Iga mängija, kelle

vastavat numbrit teie nimetate, peab tõusma püsti ja teile tegema kummarduse. Kes kummardust ei tee või teeb selle eksikombel, peab andma panti.

Tarvitada võite ka mitmekohalisi arvusid, kui te ütlete näiteks 1942, peavad teile kummarduse tegema mängijad, kes vastavad numbritele 1, 9, 4 ja 2.

Advokaat.

Mängijad istuvad ringis. Teie olete keskel ja püüate juttu alustada kord ühe, kord teise mängijaga. See, kelle poole teie pöördute, ei tohi ise vastata, vaid seda peab tegema tema vasakpoolne naaber — advokaat. Kui kõnetatav mängija midagi vastab, peab ta andma panti, sama peab tegema advokaat, kui ta kohe teie jutule ei vasta.

Huvitavate ja naljakate küsimustega ning jutuga võite teie selle mängu teha mõne aja kestel väga lõbusaks. Kui mängijad juba harjuvad asjaga ja „sissekukkumisi“ vähe, lõpetate selle mängu ja alustate midagi uut.

Haigus ja arstim.

Mängijad istuvad toolidel reas. Iga mängija ütleb tasakesi kõrva sisse, oma parempoolsele naabrile ühe haiguse nimetuse ja vasakpoolsele naabrile ühe arstimini nimetuse. Kui on kõik juba seda teinud, siis ütlevad mängijad järeleööda, mis haigus tal olevat ja millega seda pidavat arstima. Näiteks on kellelegi üteldud ühelt poolt „kõhuvalu“, ja teiselt poolt „alasti istuda tund aega sipelgapesas“, siis ütleb ta: „Minul on kange kõhuvalu, sellest lahtisaamiseks pean istuma alasti tund aega sipelgapesas“.

See mäng kujuneb siis küllalt huvitavaks, kui seda on juba varemalt mõni kord mängitud, nii et mängijad oskavad leida hästi huvitavaid haigusi ja arstimeid.

Haiguse ja arstimini asemel võib mänguks tarvitada ka teissuguseid mõisteid. Näiteks üteldakse ühele naabrile mõni kingituseks saadud ese, ja teisele, mis tuleb kingitusega teha. Ühele üteldakse mõni kaotatud asi, ja teisele, kust võib seda leida jne.

Arvamismäng.

Mängijad istuvad ringis ümber toa.

Üks mängija läheb toast välja. Teised valivad sel ajal mõnesuguse asja, näiteks toas laual oleva lambi.

Väljaläänud mängija tuleb tagasi ja peab ära arvama, missuguse asja on teised valinud. Selleks võib ta esitada igale koosolijale järjest ühe küsimuse. Küsimusele võib vastata ainult kahe sõnaga, kas ei või ja.

Kui küsimusi esitada süsteemikindlalt, on võrdlemisi kerge valitud asja välja selgitada. Arvaja võiks käesoleval juhul esitada näiteks järgmisi küsimusi:

- Kas see on nähtav asi? — Ja.
- Kas see asub maakeral? — Ja.

- Kas see on Eestis? — Ja.
- Kas see on siin toas? — Ja.
- Kas see asub põrandal? — Ei.
- Kas see on seinal? — Ei.
- Kas see on laual? — Ja.
- Kas see on raamat? — Ei.
- Kas see on lamp? — Ja.

Seega on valitud asi leitud üheksa küsimusega. Kui juhtub nii, et on juba kõik koosoli- jada läbi küsitud ja asi veel leidmata, siis alustatakse ringiga uuesti otsast päälle.

See, kelle juures küsimus avalikuks tuli, läheb toast välja ja hakkab arvama järgmist sõna. Panti võib nõuda neilt, kes vastavad muu küsimusega kui ei või ja. On küsimus asetatud nii, et sellele vastata ei saa või ei tea, siis jätab küsitav vastamata.

On mängijad selle mänguga veel vilumata, siis tuleb algul valida lihtsamaid ülesandeid. Väga huvitavaks kujuneb olukord, kui arvamise objektiks valida arvaja enda kehaosa, näiteks nina, jalg, kõrv või ka tema jalas olev saabas või king.

Lind lendab.

Mängijad istuvad ümber laua, käed lauale asetatud. Teie istute teiste hulgas ja ütlete mitmesuguste lindude, loomade ja asjade nimetusi („Lind lendab! Kana lendab!“). Ise tõstate käed laualt üles. Kui te nimetate mõne linnu nime, siis peavad ka kõik mängijad käed laualt üles tõstma. Kui te aga nimetate loomade ja asjade nimetusi („Karu lendab! Mägi lendab!“), ei tohi mängijad käsi üles tõsta. Mängijate eksiteele viimiseks on teil endal õigus alati käsi üles tõsta. Samuti võite teie siis käed tõstmata jätta, kui nimetate mõne linnu nimetuse. Kui keegi mängijatest eskib ja tõstab käed mõne looma või asja nimetuse ajal või jätab käed tõstmata linnu nimetuse ajal, peab ta andma panti.

Seda mängu võib mängida ka püsti seistes, käsi tooli seljatoele asetades.

Koputamine.

Jaotage mängijad kahte ühesuurusesse rühma. Üks rühm istub ühel, teine teisel pool lauda. Kummagi rea esimese mängija ette lauale asetage ühepikkused pliiatsid. Teie märguande päälle haarab kummagi rühma esimene mängija pliiatsi, koputab sellega 3 korda vastu lauda ja annab pliiatsi edasi järgmisele mängijale. See koputab samuti 3 korda ja annab pliiatsi edasi. Reas viimane mängija annab pliiatsi tagasi eelviimasele jne., kuni pliiats jõuab tagasi esimese mängija kätte. Koputamise lõpetanud, asetavad esimesed mängijad pliiatsid lauale.

Võidab see rida, kumb saab oma ülesandega ennem hakkama.

Märgusõna.

Mängijad istuvad ümber laua, millele asetatud metallrahad, arvult üks vähem kui osavõtjaid. Mängu algul lepatakse kokku märgu-

sõnas, mille nimetamisel peab igaüks püüdma võtta laualt ühe raha. Näiteks võiks olla sääraseks sõnaks „ja“, „aga“ või mõni teine sagedamini esinev sõna.

Keegi hakkab midagi jutustama. Niipea kui üteldakse jutus märgusõna, haaravad kõik, ka jutustaja ise, raha järele. Kes jäi rahata, see peab edasi jutustama.

Erapooletu arvustus.

Mängijad istuvad ümber laua. Igal osavõtjal on paberileht ja pliiats. Iga mängija kirjutab oma nime paberilehele. Seejärele korjake paberilehed kokku ja jaotage uuesti laiali nii, et igaüks saaks võõra nimega sedeli. Nüüd peab iga mängija kirjutama nime alla ühe iseloomustava omaduse vastava isiku kohta. Pärast seda korjake lehed kokku ja jaotage uuesti läbisegi välja. Saab keegi oma nimega või selle sedeli, kuhu ta juba on oma otsuse märkinud, siis vahetab ta selle ümber kellegi teisega.

On juba küllalt kirjutatud, siis loetakse kõik sedelid järjekorras ette.

Uudisjutt.

Mängijad istuvad ringis ümber laua. Igal osavõtjal on tükk valget paberit ja pliiats.

Teie palute iga osavõtjat kirjutada paberile ühe poisi nime, kes mängust osa võtab. Seejärele palute sedelite ülemised otsad nii kokku keerata, et kirjutatud nimi poleks nähtav. Teie palute kõiki mängijaid sedelid edasi anda parempoolsetele naabritele ja kirjutada ühe mängust osavõtja tütarlapse nime. Jälle viigitakse paber kokku ja antakse edasi parempoolsele naabrile. Järjekorras kirjutatakse koht, kus nad üksteist kohtasid, siis aeg, millal see toimus, mis poiss ütles tütarlapsele, mis tütarlaps vastas, mis rahvas sellest arvas ja lõpuks mis on selle kõige järeldus. Iga küsimuse järele antakse sedel edasi.

On kõik kirjutamise lõpetanud, siis alustatakse sedelite ettelugemiseiga. Sääluures püütakse seda teha jutustavas vormis. Näiteks võiks ühe sedeli ettelugemine kujuneda järgmiseks: „Eedi ja Linda kohtasid keldri katusel kuuvalgel ööl. Poiss ütles: „Ometi ükskord näen sind!“ Tütarlaps vastas: „Kao mu silmist!“ Rahvas arvas, et küll on noored hukka läinud. Selle kõige järelduseks oli suur sagimine.“

Tiirlev ketas.

Mängijad moodustavad istudes ringi, mille läbimõõt on umbes 4 m või suurem. Iga mängija valib endale ühe lille nime. Teie küsite kõik mängijad korrast läbi. Igaüks ütleb endale valitud lille nime valjusti, et seda teaksid kõik mängijad. Ka endale valite ühe lille nime.

Teie muretsete umbes 20-sm läbimõõduga ketta, nagu mõne nõu ümmargune kaas, koogivormi põhi või selleks eriti saetud ratas, ja panete selle ringi keskel serva pääl telje ümber tiirlema. Ise hüüate valjusti ühe lille nimetuse, mis on valitud mõne mängija poolt. See mängija peab tõusma püsti, ruttama ketta

juure ja selle enne ümberkukkumist kinni püüdma. Ei saa mängija sellega hakkama, peab ta andma panti. Teie ise istute väijahüüitud mängija asemele. Ketast pannakse uuesti veerema ja hüütakse uus nimi. Nii läheb mäng edasi.

Sõrmuse mäng.

Mängijad istuvad ringis, mille keskel asub sõrmuse otsija. Tarvilise pikkusega tugeva sidumisnööri tüki otsad seotakse kokku nii, et nõõrist saab nii sama suure ringi kui on istujate ring. Enne nõõri kokkusidumist pistetakse see sõrmusest läbi. Nõõr tõmmatakse ringis istujate poolt pingule. Iga mängija hoiab nõõrist kinni kahe käega. Sõrmusel lastakse liikuda mööda nõõri edasi-tagasi, teda kätega varjates.

Ringi keskel olija peab tähepanelikult käte liikumist jälgima ja püüdma ära arvata, kelle käes on sõrmus. Arvab ta selle leidnud olevat, siis võtab ta käega nõõrist nii kinni, et istuja käed jäävad otsija käte vahele. Nüüd peab istuja käed lahti tegema. On sõrmus tõepoolest sääl, siis vahetavad otsija ja mängija kohad. Ei ole sõrmust sääl, läheb mäng endiselt edasi.

Reis Pärnu.

Mängijad istuvad ringis ümber toa.

Teie valite endale mängijate hulgast abilise, kes on vaba käitumisega ja sorava jutuga.

Teie ise olete peremees, teie abiline on sulane. Teie tahate sõita Pärnu laadale. Selleks vajate mitmesuguseid abinõusid, nagu hobust, vankrit, hobuserakendamise riistu, leivakotti, nuga jne. Iga osavõtjale annate teie ühe asja nimetuse.

Seejärele hakkate teie sulasega juttu ajama laadareisist, kõneldes mitmesugustest reisil ja linnas juhtunud seiklustest ning õnnetustest.

Jutuajamises peab võimalikult rohkem nimetama mängijatele antud asjade nimetusi. Kui peremees nimetab mõnd asja, siis peab selle nimetusele vastav mängija üles tõusma ja pöörama tiiru enese ümber. Kui peremees tarvitab sõna „Pärnu“, peavad kõik mängijad üles tõusma ja tiiru enese ümber pöörama. Kui peremees ütleb „Pärnu põleb“, peavad kõik mängijad vahetama kohad.

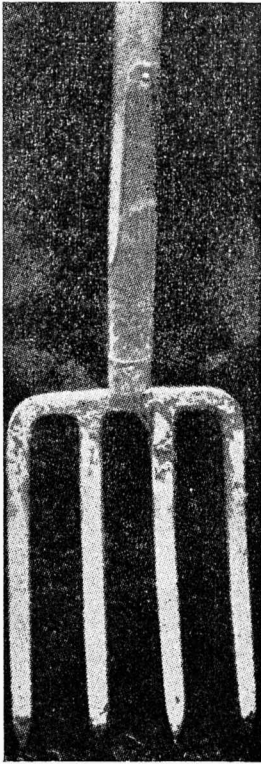
Sulase jutu pääle ei tohi keegi üles tõusta ja ümber pöörata, ükskõik mis sõnu see tarvitab. See, kes eksib eestoodud reeglite vastu, peab andma panti.

Naer.

Mängijad istuvad või seisavad ringis. Teie olete ringis ja viskate üles ühe taskuräti. Sel ajal, kui taskurätt hõljub õhus, peavad kõik mängijad naerma. Niipea kui taskurätt on langenud põrandale, peavad kõik naermise lõpetama. Kes naerab edasi, annab panti.

Naerjad.

Teie jagate mängijad kahte ühesuurusesse rühma ja asetate mõlemad rühmad seisma rit-

Mullakaevamise hark.

Mullakaevamise hark.

Õige mulla ümberkaevamise aeg aias on sügisel pärast saagi koristamist, sest sügisel ümberkaevatud muld hoiab kevadel paremini niiskust kinni ja soojeneb kiiremini. Samuti külmub sügisel ümberkaevatud maa sügavamalt läbi, mis omab väga suurt tähtsust mulla struktuuri (füüsiliste omaduste) parandamisel.

Kohaseimaks riistaks selleks otstarbeks on harilik 4-piiline mullakaevamise hark, kuigi seda tänapäeval labida kõrval vähe tarvitatakse ja selle paremused üldiselt tundmatud.

Hark nõuab kaugelt vähem jõukulu kui labidas. Seda on kergem ja parem maasse suruda, kuna piid löökavad maapinda paremini, samuti on hargi teovõime maapinnale palju suurem kui labidal.

Hargiga töötamine on ka nõrgematel inimestel, kellel labidaga töötamine raske, jõukohane.

Hargiga töötatakse muld paremini läbi, sest hargiga kaevatud maapind on palju kohevam ja mulla tükid hästi purustatud. Kergematel muldades langeb muld piide vahelt läbi, kuna rasketel muldadel saab suuremaid mullatükke hargiga kergesti purustada.

Suur tulu on hargiga töötamisel ka kivistel ja umbrohtunud muldadel, sest labidaga ei saa meie umbrohtu kaevamisel nii kergesti välja raputada kui hargiga, mistõttu paljud umbrohud (orashein) maasse alale jäävad. Asendamatuks riistaks on hark ka marjapöösaste ja viljapuude vahede ümberkaevamisel. Hargiga kaevamisel lõigatakse juuri vähe läbi, mistõttu ei ole karta puude ja pöösaste põdemajäämist.

Hark peab olema valmistatud häast tööriistade (vedru-) terasest, kusjuures piid peavad olema kolmekandilised, lameda küljega eespool. Hargi õlg peab olema küllalt lai ja lame, võimaldades korralikku jalaasetust ja vältides jalanõude lõhkumist.

Vars olgu sile ja D-kujulise käepidemega, mis võimaldab töötamisel kindlamat ja mugavamalt kinnihoidmist.

Piide arvu suhtes tuleb meie oludes eelistada 4-piilist, kuna 3-piilise hargi teovõime on väike ning 5-piiline osutub liiga raskeks.

Meie aiatööriistade ärides on müügil avaliselt kolme maa päritoluga harke, nimelt Saksa „Cloria”, Inglise ja Soome „Pillnäs”, Vastupidavam ja sobivaim neist on Saksa „Cloria”, mis ka hinnalt kõige odavam. (Varrega 4 piiga kr. 3.60 — 4.—; varreta 4 piiga kr. 2.75 — 3.—). **E. õun.**

ta, nägudega vastamisi. Ühes rühmas olid püüavad teise rühma isikuid mitmesuguste võtetega naerma ajada. Kes teisest rühmast naerata, peab kohe esimesse rühma üle tulema ja kaasa aitama teiste naermapanemiseks.

Lõpuks jääb teise rühma ainult üks või paar kõige tõsisemat mängijat järele. Nüüd vahetatakse osad ja teise rühma järele jäänud isikud püüavad omakorda teisi naerma ajada ja neid oma rühma kaaslasteks saada.

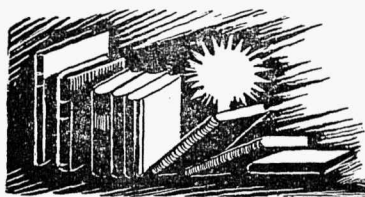
Harjamäng.

Mängijad seisavad püsti, ringis tihedasti üksteise kõrval. Iga mängija vasak käsi on vasakpoolse ja parem käsi parempoolse mängija seljataga. Mängijate seljataga lastakse liikuda käest kätte riidehari.

Üks mängija asub ringi keskel ja püüab arvata, kelle käes on hari. Mängijad püüavad salaja harjaga tõmmata üle otsija selja ja annavad siis kiiresti harja edasi. Kui harjaotsija näitab äkki mõne mängija päale, kelle käes ta arvab harja olevat, siis peab see kiiresti mõlema käed ette sirutama. Ei ole harja tema käes, läheb mäng edasi. See, kelle käest lõpuks hari leitakse, läheb ise otsijaks, kuna endine otsija asub tema asemele.

Selle mängu tarvis peab olema paras arv osavõtjaid, et saaks moodustada umbes 1,5 m läbimõõduga ringi.

(Järgneb.)

KIRJANDUS

Enne uut hooaega.

Suvi on möödumas ja juba on hakanud rändama kirjastajate kätte uued algupärandid kui ka tõlketöste käsikirjad. Kui aga mullu samal ajal oli juba olemas enam-vähem ülevaade sellest, mida on oodata uut kirjanduslausele, siis tänava paraku valitseb veel uudiste ümber vaikus. On teada, et Eesti Kirjanduse Selts jätkab rea maailmakirjanduse tähtteoste trükkimist, on teada ka see, et saame lisa Eesti Ajaloole ja Eesti Vabadussõja Ajaloole, et Eesti Kirjanduse Selts rikastab meie raamatuturgu nägusate ja hoolikalt koostatud sõnastikega ning „Loodus” valmistub laskma turule uusi võistlusromaane (seekordsele võistlusele saabus 53 käsikirja), uut tõlkesarja „Malm vaekausil“ ning Dostojewski kogutud teoseid, kuid — see on ka peaaegu kõik ning „Noor-Eesti” kui peamine algupärandid kirjastaja vaikib.

Ent juba istuvad lugemishimulised noored sadades ja tuhandetes kodudes laua taha ning otsivad trükitooteid, millistega täita pikenevaid õhtuid mõnusaalt ja kasulikult. Mida neile soovitada seniks, kuni saabuvad kirjanduslikud „sügispääsukesed”?

Nende ridade kirjutajale puutusid kätte „Looduse” toredast sarjast „Mehed, maad ja mered” mõningad teosed, millistest ei tahaks mööduda vaikides seda enam, et üks neist on pühendatud „otsivale vaimule, mis kunagi ei sure”. (See teos on Jon L. Idriessi Hoodoo” — Lasseteri viimne retk. Jon L. Idriess, hästituntud austraalia kirjanik, kes tunneb ise hästi pärismaalasi Austraalia südameil, kes rännanud ringi koos pärismaalastega ning olnud kullaotsijaks, on suutnud anda kullaotsija Lasseteri kirjakatkendite, ekspeditsiooni liikmete mälestuste ning ametlike paberite ja andmete najal „Hoodoo” sellise tõetruu pildi Lasseteri traagikast, mida otse peab lugema ja ka soovitava. See pole mingi ajaviiteraamat, vaid kaalukas kogu tõdesid Kesk-Austraalia veel praegugi nii vähetuntud sisemusest, kus veel täiesti metsikult hulgub ringi kümneid vongapitša ehk pitsentara ja teisi hõime, seis-tes metalli tundmata täiesti kiviaja või isegi veel madalamal tasemel, teadmata midagi

valgete olemasolust, kuid — hinnates sobival juhul veel väärikalt inimliha.

Sinna viib „Hoodoo” koos vana kulla-kaevuri viimse ekspeditsiooniga lugeja, laotades ta ette usutavas selguses Kesk-Austraalia olemuse ja kidura elu ühes kogu inimes-vaenulikkusega. Sellena on teosel ta voolavuse ja ladususe kõrval püsiv väärtus.

Samasse sarja kuuluv ja umbes samahinnaline (umb. 300 lk. — Kr. 3.40) on teine silmapaistev teos tundmatult mailt, kuhu igatsemast vaevalt kunagi väsitakse, — Martin Johnsoni „Simba”. Ent siiski mitte taoline eelmisega. Ei, kaugeliki. Aafrika südamesse, Aafrika looduse ja loomade juure viib „Simbase” lugeja kirjanik, teadlane ja filmija M. Johnson, kes tunneb ise mitte ainult Aafrikat, vaid ka peaaegu iga ta elanikku-looma. Tõmmates tabavaid iseloomulisi võrdjooni inim- ja loomiseloomade vahele, näitab Johnson kujukalt, kuivõrd palju tähtsam on tänapäeva uurijale ja otsivale vaimule filmilint püssist. Võib-olla oli see Jack London, kes tegi M. Johnsonist, keskpärasest teatri- ja tsirkusepidajast, kirjaniku, teadlase ja filmija, kes pühendas koos oma naisega kogu oma elu loodusfilmide valmistamisele ja raamatute kirjutamisele, mis on ühtaegu huvitavad, teaduslikud kui ka rikkad uudseist tähelepanekuist. Jack Londoniga, nimeka kirjanikuga, sooritas ta matka Lõunamererele ning säält algas Johnsoni uus elu. Selline rikkalik, ilus ja samal ajal ohtlik elu, nagu kohtame seda „Simbas”, Johnsoni esimeses, 1928. a. ilmunud ja Aafrikale pühendatud raamatus. Samuti nagu „Hoodoo” avab Austraalia salapärase südame, nii avab „Simba” Aafrika südame ja hinge, näidates ühtlasi, kuivõrd tähtis on uuri- jale moodsa kultuuri ja eeskätt tehnika (autod, lennukid, film, raadio) areng. Nagu veidi pühapäevaline on lugeda „Simbat” — tänu autori hubasele ja lihtsale, südamest tulevale keelele ja huumorile, mis kinnitab, et Johnson tunneb ja armastab loomi ning et ta oskab lihtsalt ja teesklematult anda ühes lauses pildi looma hingest, kujust, harjumust ning isegi ümbrusest. See on imeteldav meisterlikkus, mis lisab „Simbale” väärtust.

Kui kahel eesnimetatud teosel on siiski teatavaid sarnasusi, siis märksa omalaadsem on nimeka zooloogi ja sportlase Fridtjof Nanseni „Suuskadel läbi Gröönimaa”. Seda teost avades allkirjutajal meenusid kooliaastad, millal mingi nooruse salapärasel ja nimetuslikul ajal ikka ja ikka tekkis soov näha vaeva Nanseni-kõidete saksakeelsete väljaannete uurimisega. Tollal ei tahtnud seda ütelda, ent nüüd see ei tundugi häbistav, kui avameelselt tunnustada, et see polenud kerge. Ent loetud neid sai, sest neis oli vastuvaidlematult midagi, mis sundis. Seda sundi tunnend aga veel praegugi, kui tead, et raamat on sõnapilt sellest, kuidas noor, 25-aastane tulipää esimese inimesena läbib koos väheste kaaslastega suuskadel Grööni sisemaa jääväljad idast läände. Kuigi too ettevõtte oli tunnustatud autoriteetide pool teostamatuks ja kuigi see oli ebaõnnestunud paljudel eelkäijatel, — Nanseni ta õnnestus. Ning sellest rektsest alates pühendus Nansen lõplikult Arktisele — temast sai nimekamaid Nabamaade uurijaid.

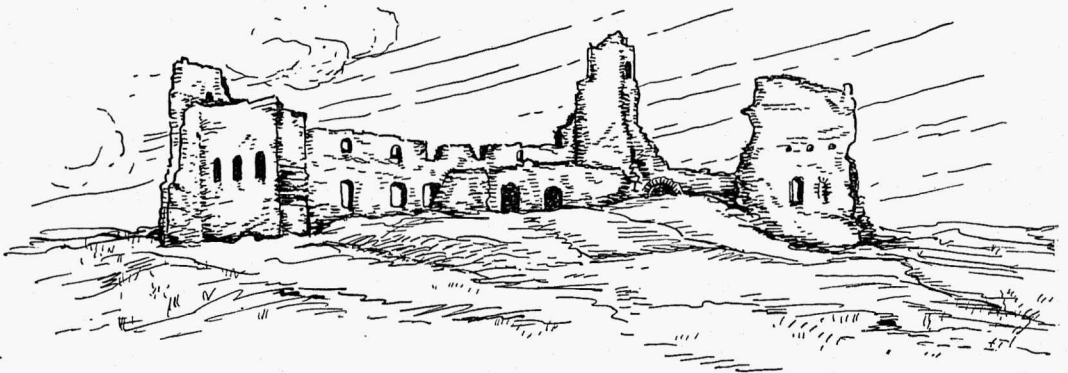
Tõsi küll, — ei suuda see raamat anda täit pilti Fridtjof Nanseni suurusest, kuid see pole ta ülesannegi. Ent mõndagi, ja üsna palju annab ta Nanseni kohta, mida tingimata peaks teadma tollest suurest teadlasest ja inimesest, uurijast ja abistajast. Mis aga „Suuskadel läbi Gröönimaa” annab vaidlematult, see on teadmise, kui palju energiat, tahtejõudu ja surmapõlgust peab olema meestel, kes eemaldavad kultuurist ja kaasinimestest ning siirduvad võitlusse „valge surmaga”, nagu on nimetatud igavesi jää- ja lumevälju Nabamaadel. Looduse hukutav karge ilu räägib võlurina selle raamatu lehekülgedel. Ning selle iluga peab edukat võitlust raudne tahe ja tung anda maailmale uusi teadmisi ja andmeid noilt tundmatuult ja salapäraselt mailt, milliseid on veel palju, üsna palju.

Paljude raamatute seas, mis aastate jooksul saanud niivõrd armsaiks, et tahaks neid lugeda ikka ja jälle, seisab eelmiste lisaks üsna omalaadne „pääsuke” „Noor-Eesti” mullusest tõlketoodangust. See on ilmet vähepakkuv ja kuidagi tagaplaanile tõmbuv Orison Swett Mardeni 225-lehekülje-

line „Tee oma elust meistriteos” (hind Kr. 2.75). Enesekasvatuse mõistatuste labürint on suur ja salapärane, milles vanad kogevad pikkamööda ja paljude elukooli vaevadega võideldes-maadeldes. Paljud teadusmehed on pühendunud selle labürinti valgustamisele, ent harva on midagi selle tulemusist puutunud kätte meie noortele. Eesti keeles on hakanud tõsisemaid sellelaadilisi teoseid ilmuma alles viimasel aastail. Ning seesuguste hulka kuulub Mardeni „Tee oma elust meistriteos”. Kui paljud noored ei oska kasutada õieti aega, ei oska valida kutset, ei tea, mis tähendab töö pingutus ja anne, ei leia endale õiget kohta elus. Vahet vahesed teavad, et sel, mis su sõbrad ja sugulased arvavad või rahvas mõtleb, ei tarvitse olla midagi ühist kutsumusega, mis Looja on pannud su verre ja ajju. Sina üksik võid lugeda seda kinnipitseeeritud läkitust, mille sa töid ühes endaga maailma. On hääd, kui istume vahete-vahel natukese aega iseenesega ja mõtiskleme sügavasti ja tõsiselt oma elu suuna üle ning küsime eneselt, millega me õieti tegutseme ja missugused on meie tõelised eesmärgid. See tundub nagu hetkelise päevade pöörase ruttamise peatamisena ning omab kahtlemata suurt tähtsust. Ent nagu elus kõike tuleb teha õigel ajal ja õieti, nii siingi. Ükski meistriteos ei valmi juhuslikult ega rutates, ilma kindla süsteemita, — rääkimata siis suurimast — elu meistriteosest.

Ent näib, et kõnealune raamat on rikkas noist näiteist ja kogemustest, mis noortele liisavad palju väärtuslikku. Tõsi on see, et „Tee oma elust meistriteos” ei ole ladusalt loetav ega kergesisuline ajaviite-raamat, kuid sellena ei täidakski ta kunagi oma ülesannet. Tolle raamatu lugemine ise on esimeseks sammuks tolle raskele teele, millele ta juhib, ent see ei tohiks heidutada ühtki nõuet. See, kes tahab sirguda teguvõimsaks ja otsustavaks isiksuseks, kes soovib saavutada seda, mida ta tõeliselt tahab, olgu see siis mäherduste mägede taga tahes, — see peaks omandama kõnealuse raamatu, õieti — väärtusliku elu väärtusliku käsiraamatu. Eriti on see maksev noorte kohta.

Johannes Kaup.

PERENAISELE

Vitamiinid.

Nüüdisajal pannakse suurt rõhku vitamiinidele kui ülitähtsatele teguritele toitlustamisel. Vitamiinidel ei ole toiteväärtust, nagu toitlustel — rasval, valgul, süsivesikutel. Kuid vitamiinide olemasolu või puudumine toitainetes on väga põhjaneva tähtsusega. Välismaadel pannakse vitamiinide õpetusele toitlustamisel suurt rõhku. Nii on taanlastel mitmed paksud raamatud ainult vitamiinide üle kirjutatud. Taanlased püüavad isegi neid toitaineid kunstlikult vitamiinierida, milles need muidu puuduvad, nagu

näit. taimevõi. On aga küsitav, kas vitamiinid oma väärtuses on ülekantavad, sest on ju nii palju tegureid, mis mõjuvad hävitavalt vitamiinidele. Taanlased väidavad, et ilma vitamiinide õpetuseta olevat võimatu praegusel ajal toime tulla, ilma vitamiinideta ema toidus olevat võimatu saada terveid lapsi, samuti ei peaks puuduma nad lapse oma toidus.

Millised toitained sisaldavad vitamiine? Pääsajalikult aiasaadused — juurvili, aedvili, puuvili ning marjad, siis piim, munad,

Vitamiinid.

Vitamiin A.

Soodustab kasvu, kõrgendab vastupanuvõimet nakkushaigustele, soodustab näärmete tegevust ja on tarvilik kuulmisorganite, silmade ja hammaste tervisele.

Leidub: piimas, võis, munarebus, porgandites, peetides, spinatis, salatites, kapsastes, tomatites.

Vitamiin B₁

Korraldab närvisüsteemi töötamist ja on väga tähtis musklikele ning närvidele.

Leidub: koorimata teradest jahvatatud jahus (püüdis vitamiin ei ole), kliides, kartulites (eriti koorega keedetud kartulites), spinatis.

Vitamiin B₂

Soodustab kasvu, korraldab seedimist.

Leidub: piimas, aedviljas, karrtulites, loomamaksas ja -neerudes.

Vitamiin C.

Soodustab laitmatut kontide ja hammaste kasvu, tõstab keha vastupanuvõimet nakkushaiguste vastu, eriti kopsuhaiguste puhul, skorbuudihäiguse vastane vitamiin.

Leidub: keedistes, sidrunites, mustades sõstardes, kirssides, õuntes, redistes, herneastes, ubades, tomatites, rohelises salatites, kartulites, piimas.

Vitamiin C.

Korraldab lubja- ja fosforivahetust organismis, tarvilik kontide ja hammaste kasvule, rahiidihäiguse vastane vitamiin.

Leidub: piimas, munarebus ja maksaõlis.

maks. Seepärast tuleks toitlustamine nii korraldada, et kogu aasta oleks toidus aiasaadusi.

Senini on aiasaaduste tarvitamist talvekuudel pidurdanud keldrite puudus ja teiste hoiuruumide korraldamatus. Ei saa salata, et siin on edasi jõutud, kuid keldrite alal tuleb veel palju teha.

Vitamiinid asuvad koore all, seepärast, mis kõlbab, tuleks süüa koorega, ja mida koorima peab, koorida võimalikult õhukeselt. Nii tuleks puuvili süüa koorega, samuti noored porgandid. Koorega keedetud kartulid on palju vitamiinirikamad ja ainult seepärast juba ei pruugi nende pärast külalisegi ees häbeneda. Väga tervislikud on koorega küpsetatud kaalikad, porgandid, peedid. Palju tervislikum on järe rukkileib ja sepik, võrreldes püüliileivaga ja peene saiaiga. Sepikul jäävad sisse kliid ja kliides just on vitamiinid.

Mis hävitab vitamiine?

Toitude valmistamisel tuleb silmas pidada seda, et toit kohe pärast keetmist läheks lauale. Kiire ja otstarbekohane keetmine ei hävita niipalju vitamiine kui kaua seismine ja eriti just tükeldatud ainete kaua seismine. Nii tuleks loobuda soendatud toitudest. Täiesti lubamatu on aga meelega nii palju toitu valmistada, et võimalik oleks lauale anda kaks-kolm korda soendatud suppi või kartuliputru.

Vitamiinide hävimine algab kohe taime-rakkude purustamisega. Näit. lõigates tomatid ratasteks katki, algab sääl kohe lõikamise momendist vitamiinide hävimine. Nii tuleks tomatid anda lauale terveina, samuti redised ja salatilehed.

Vitamiine võib hävitada ka keedunõudega, mille vastu on eriti tundlik vitamiin C. Temale mõjub halvasti näit. alumiiniumnõu. C-vitamiini leidub meie kodumaa saadustest suurel määral mustades sõstardes, kibuvitsades, maasikates, pihlakates ja hapukapsastes. Nii ei peaks keediseid keetma mitte alumiinium-, vaid emailleeritud nõus.

Osa toitaineid peaks söödama täiesti toorelt, et saada täiel määral vitamiine. Nii peaks vahelduvalt tarvitama toorest porgandit, kaalikat, kapsast, hapukapsaid, sibulat, tomateid, rediseid, herneid, puuvilju ja marju. Kõige tervislikumad on nad muidugi värskelt, kohe süüa pärast puhastamist või riivimist.

Seistes hävivad vitamiinid iseenesest. Nii pole enam kevadistel aedviljadel seda väärtust, mis sügisestel. Kevadel tuleks seepärast varakult hoolitseda salati ja redise ning sibulapääsede ja murulaugu kasvatamise eest.

Vitamiinide suurt tähtsust tervisele on selgitatud katsetega. Rotid pandi puuri ja kumbagi rühma toideti erisuguselt. Üks rühm sai vitamiinirikast ja teine rühm vitamiinipuudlikku toitu. Vitamiinipuudlikkude toitainetena anti saia, püülijahu, pekki, kooritud piima (vitamiinid võis) riisiga, mõningad kauaseisnud konserve. Vitamiinirikaste toitainetega rühmale anti pääle eespoolnimetatute veel mitmesuguseid tooreid ja keedetud aiasaadusi, täispiima, täisteraleiba. Mõne aja pärast oli vahe märgatav. Vitamiinipuudliku toitainetega toidetud rühm jäi kõigepäält loiuks, nii et neid käega võis kinni võtta, nende silmade läige kadus jne. Edaspidi ilmnesis veel mitmesugused haigused. Oieti toidetud rühm jäi aga endiselt elavaloomuliseks ja terveks. Sama nähteid on võidud tähele panna meremeeste juures. Pikkadel meresõitudel, kus on toiduks vaid konservid ja kuivatud ained, on inimestel kõigepäält tulnud loidus ning roidumus ja hiljem mitmesugused haigused.

Vitamiinide suurt tervislikku mõju aitab eriti mõjule pääseda veel päikesevalgus. Seepärast ongi maanoortel enam põsil puna, elujõudu ja tervist, võrreldes linnanootega. Siin on toodud tabel vitamiinide sisaldavuse üle, kus näha, milliseid vitamiine on olemas, kus neid leidub ja milliseid tagajärgi nende puudumine võib tuua.

H. Paglant.

Marmelaadid.

Marmelaade on väga hää tarvitada igapäevase toiduna, süües neid piimaga või sepiku kõrvale. Eriti maitsevad nad lastele. Marmelaad on tervislikum keedistest, millised sisaldavad palju suhkrut.

Marmelaadi võib valmistada ühest kui ka mitmest ainest. Sobivamad selleks on õunad, kuid ka teised puuviljad ja marjad ning nende segud.

Noored mahalangenud õunad ongi sobivamad marmelaadiks kui mõneks muuks otstarbeks.

Hakates valmistama marmelaadi, tuleb kõigepäält õunu pesta. Koored, südamed ja seemned jäävad sisse. Kõrvaldada tuleb õieosad, plekilised ja ussitanud kohad. Õunad lõigatakse õhukesteks viiludeks, lisatakse vähe vett ja hautatakse tasasel tulel pehmeks. Pole hää segamini keeta sitkeid ja ruttulagunevaid õunu, segu kõrbe põhja ja sitked õunad ei saagi pehmeks. Järgmine mure on koorte, südame ja seemnete eraldamine. Õunu sõelast läbi hõõruda on väga aeganõudev töö. Parim võimalus on kasu-

tada väikest marjapressi või jälle harilikku lihmasinast, millele otsa saab kinnitada väike osa, mis täidab pressi ülesannet.

Koori ja südameid emme keetmist eraldada pole kasulik, sest õuna koortes on vääruslikke toitolluseid ja pektiini.

Ühe osa suhkrule lisame 2—3 osa õuna- või marjaputru. Keedunõuna tuleb kasutada email- või alumiiniumnõusid, millised peavad terved ja siledad olema. Lopergusi alumiiniumnõusid on raske teistest toitainetest puhtaks saada, purunenud email annab rooste maitset ja kilde. Sobivam on tarvitada laiapõhjalisi potte ja vorme, millised asetatakse pooleni täidetuna pliidirauale. Pikad, kitsad potid on keetmiseks halvad, kuna siin tuleb sisu segada järjekindlalt, vastasel korral pritsib. Laiapõhjalises nõus võib aga keeta segamata, tehes seda vahetevahel.

Marmelaad tuleb keeta kaunis paksuks, kuna see vedelana käärima hakkab. Täpset keeduaega ei saa siin anda, kuna see on keedetava esialgselt paksusest; mida vedelam, seda kauem tuleb keeta. Paras on marmelaad, kui lusikaga tõmmates jääb vagu, mis kinni ei vaju või väga aeglaselt kinni vajub. Ka kukub selline marmelaad lusikalt suurte tükidena ja on läikiv. Marmelaad tuleb panna puhtasse kuuma purki kuumalt. Valamisel marmelaadi hulka jäänud õhumulli-

kesed tuleb lusikaga välja ajada, marmelaadi ülespoole kergitades ja siis jälle kokku surudes. Marmelaad surutakse päält siledaks, puhastatakse purgi ääred ja jahtunult suletakse purk paberiga. Marmelaadi päale surutakse purgi põhja suurune paberiratas, päale raputatakse suhkrut, mis kaitseb hallituse vastu.

Päale õunte võib marmelaadideks tarvitada veel porgandeid ja pihlakaid, võttes 2 osa keedetud ning peenendatud porgandeid ja 1 osa pihlakaid ning 1 osa suhkrut, saame päris hää ja omapärase maitsega marmelaadi. Pihlakad annavad magusläägele porgandi maitsele parasjagu mõrudat maitset, mis suurepäraselt sobib.

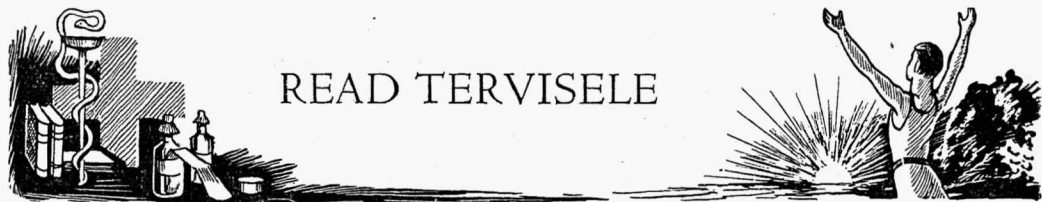
Sügiseti on tihti palju kreeke, mida pole millegikski ühekorruga kasutada. Kreekidest saame talveks hääd marmelaadi, kas ainult kreekidest või jälle õunad ja kreegid pooleks võetuna.

Kreegid keedetakse jälle vähese veega ning surutakse läbi sõela, võttes 2 osa pudrule 1 osa suhkrut ning keedetakse parajaks paksuks.

Pirnid ainukese marmelaadimaterjalina on magusad, kuid happevaesed. Pirnid sobiksid koos õuntega, kreekidega, pohladega.

Valmistades marmelaade maanoor muretseb ühe väärtusliku osa eest toitlustamisel.

H. Paglant.

READ TERVISELE

Ühest tervisevastasest kombest.

Dr. med. M. Kask.

Meil on jäänud varematest aegadest püsima üks tervisevastane komme, mille arvele tuleb panna paljusid haigusjuhte ja nende tagajärjel ka paljusid surmajuhte, see on komme juua ühisest jooginõust, s. o. pudelist, kannust, kruusist, klaasist jne. Linnades ollakse sellest kombest juba üle saamas, kuid maal esineb ühisest jooginõust joomist veel vägagi rohkesti. See võib olla üheks põhjuseks, miks maelanikel mõningaid haigusi esineb rohkem kui linnaelanikel.

Miks on siis ühisest jooginõust joomine tervisevastane?

Lugu on nii, et joomisel jääb paratamatult jooginõu ääre külge jooja huulte küljest sülg,

suulimanaha rakkusid, toidukübeid, rögaosakesi jne. Kes joob enam-vähem mõistlikult, siis nende ainete hulk jooginõu äärel on väike, kuid leidub küllalt inimesi, kes nii räpakalt joovad, et pudeli suu, kannu või kruusi serv otse ujub sülg. Järgmine jooja peab niimoodi paratamatult eelmiste joojate sülje ja rögaga kokku puutama ja seda oma suhu tõmbama. Ma usun, et see kõik selgub igaühele paremini, kui ise tehakse tegelikust elust vastavaid tähelepanekuid, seepärast soovitangi jälgida pudelite suid, kannu või kruusi servasid ühiselt joomise korral.

Kõigepäält on siis ühisest jooginõust joomine esteetiliselt vastik. Ma ei usu, et kellelegi

saaks meeldida teise inimese sülg jooginõudel. Nii siis juba esteetilisest seisukohtadest lähtudes tuleb ühiste jooginõude tarvitamine hukka mõista.

Selle kombe tervishoiuline külg on aga märksa olulisem. Oletame, et näiteks viis meest joob ühest pudelist, neli neist on vahest terved, viies aga põeb lahtist kopsutiisikust või kurgutiisikust, sel juhul tiisikusehaige suulimanahal leiduvaist tiisikuspisilast jääb osa pudeli suule ja satub säält järgmiste joojate suhu. Kui palju inimesi niiviisi nakatuvad tiisikushaigusesse, selle kohta pole meil mingeid andmeid ja neid ei saagi, kuid tõenäoliselt mängib see nakatusviis tiisikuse levimisel suurt osa. Kui hakkaksime statistikat tegema, siis leiaksime, et nende seas, kes joovad ühistest jooginõudest, leidub rohkem tiisikushaigeid kui nende seas, kes ühiseid jooginõudeid ei kasuta. Kahjuks aga ka seesugust statistikat pole keegi veel teinud.

Ühiste jooginõude kaudu ei levi mitte ainult tiisikushaigus, vaid kõik need haigused, mille tekitajad asetsevad suuõõnes ja kurgus, samuti kopsudes; seesugustest haigustest võiks eriti mainida veel angiini, difteeriat, sarlakke, vististi ka lastehalvatustõbe, kopsupõletikku, ja mõningaid muid haigusi. Ka süüfilis võib levida ühiste jooginõude kaudu.

Eestoodust on selge, et ühistest jooginõudest joomine ei ole ei esteetiline ega ka mitte tervishoiuline. Mulle näib, et selle kombe tervisevastalisesuses on enamasti ka teadlikud sellest kombest kinnipidajad, olen võinud mitmeid kordi tähele panna, kuidas üks või teine ühest pudelist joomise puhul tõmbab peoga või käisega üle pudelisuu. See ettevaatusabinõu on aga niivõrd puudulik, et sellest praktiliselt mingisugust kasu ei saa olla. Suur osa teise inimese sülgest ju eemaldatakse niiviisi, kuid kaugeltki mitte kõik. Jooginõu serv või pudeli suu oleks siis kahjutu, kui seda puhastataks sublimaadi või mõne muu kange desinfitseeriva lahuga niisutatud lapiga, — seda aga tegelikus elus ei ole võimalik läbi viia.

Kuna enamasti ühiseist jooginõudest juuakse alkoholiseid jooke, siis mõned lohutavad end sellega, et küll alkohol tapab kõik pisilased. Paraku on see lohutus vägagi illusioone, sest

alkohol on väga kehv desinfitseeritav aine ja tavaliselt tarvitatavas kanguses alkohol pisilasi ei tapa, või kui tapab, siis pika aja kestel.

Mis siis siin teha?

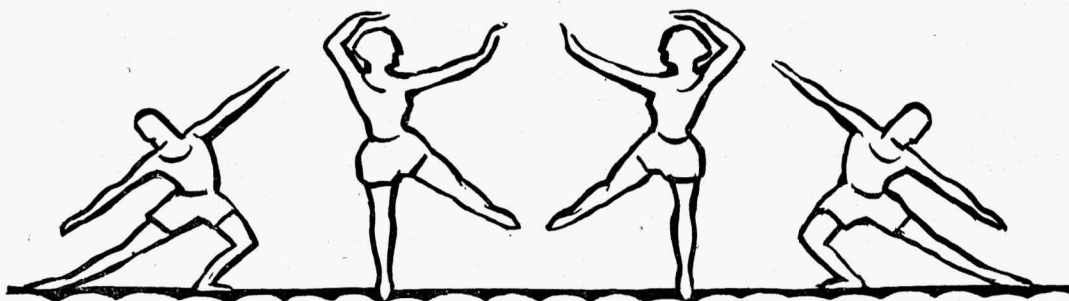
Pole mingit muud teed, kui tuleb hukka mõista ühiste jooginõude tarvitamine igal pool ja igal ajal, ükskõik, kas siis juuakse alkoholiseid jooke, piima, vett või muid jooke. Tuleb igal pool loobuda ühiste jooginõude tarvitamisest.

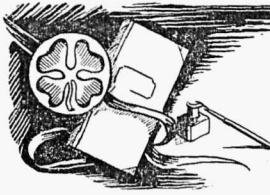
Mul on vähe lootust, et seda murrangut hakkaksid teostama vanemad inimesed, seepärast panen kõik lootused maanoortele ja noortele üldse, kes pole kivinenud oma kommetes ja harjumustes. Mulle on jäänud mulje, et vanemad inimesed eraldi jooginõude tarvitamist tihtigi peavad asjatuks peenutsemiseks ja pentsikuseks. Kuidas muidu seletada seda, et peaaegu iga perekonnas on olemas vajalikul hulgal mitmesuguseid klaase, nii tavalisi kui ka napsiklaase, kuid neid võetakse tarvitusele ainult eriti pidulikel juhtudel, või siis, kui võetakse vastu „eriti peeni“ külalisi.

Vanal ajal, millal igasugune klaaskaup oli kallis, võis omaette jooginõude kasutamine küll tunduda peenutsemisena, kuid nüüdisajal ei saaks peenutsemisest juttugi olla, sest kõik need vajalikud jooginõud on praegu vägagi odavad ja nende muretsemine ei tee vaesemalegi suuri raskusi.

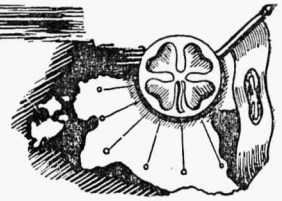
Et soovitatud murrang joomakommetes on täiesti võimalik, seda näeme ka sellest, et vastav murrang söömiskommetes on juba toimunud. Paari-kolmekümne aasta eest oli ka asjatuks peenutsemiseks ja pentsikuseks, kui kuskil igapäevases elus tarvitati omaette taldriku, nuga ja kahvlit! Nüüd aga on omaette taldriku, noa ja kahvli tarvitamine täielikult läbi lõõnud, ainult kõige mahajäänumates nurkades süüakse veel ühistest vaagnatist ja kaussidest.

Joomakommetes oleksid veel vajalikud paljud muudki uuendused ja muudatused, kuid see ei kuulu käesoleva kirjutise raamesse. Esialgu aitaks sellest, kui kaotataks tervisevastane komme — ühistest jooginõudest joomine. Pole mingit kahtlust, et selle kombe väljajuurimisega vähendatakse mitmete eesnimetatud nakushaiguste, eriti tuberkuloosi levikut. See viiks jällegi meid sammu võrra edasi meie rahva tervishoiuliste olude parandamise suunas.

ORGANISEERITUD NOORED

Maanoorte õppelaagrid möödunud kevadel.

Möödunud kevadel võeti maanoorte organisatsioon laiemas ulatuses tarvitusele uude tööviisi — õppelaagrite korraldamine. Eelmisel aastail korraldatud üksikud maanoorte õppelaagrid andsid seevõrra häid tulemusi, et peeti tarvilikuks seda tööviisi võtta tarvitusele üle maa.

1939. a. kevadel peeti 9 maakonnas kokku 31 õppelaagrit. Osa laagreid peeti ühe, enamuses aga kahe või kolme põllumeeste konvendi piirkonna noortele. Kokku haarasid laagrid üle maa 43 konvendi piirkonna noori. Sääil, kus maanoorteringide võrk oli küllalt tihe, oli kõige sobivam õppelaagrit korraldada ühe konvendi piirkonna noortele, siis oli noortel maa läheduse tõttu kergesti võimalik kokku tulla. Neis konventides, kus maanoorte organisatsioonide võrk oli hõre, tuli noori kokku kutsuda mitmest konvendist, et saada vajalist osavõtjate arvu.

Õppelaagrid olid enamasti kahepäevase kestusega. Ainult 1 laager oli ühe- ja 2 kolmepäevase kestusega. Töötulemuste mõttes on pikema kestusega laager kahtlemata parem, kuid esialgu ei saadud noori kodunt pikemaks ajaks ära kutsuda, sest kõikjal ei ole veel vanemal põlvlõul küllalt teada laagri suurest kasvatavast mõjust noortele. Päälegi langes osa laagrite aegu tänavu kibedale külvihooajale, millal noortel polnud kerge saada luba kodunt äraminekuks.

Õppelaagritest võttis osa kokku 1795 maanoort, neist 945 poissi ja 850 tütarlast. Seega tuleb iga laagri kohta ümmarguselt 58 osavõtjat.

Õppejõududeks olid laagris peamiselt Põllutöökoja kohapäälised nõuandjad, nagu konsulendid, assistendid. Ka kohalikke õpetajaid ning seltskonnategelasi, Põllutöökoja keskkoha ja Kodumajanduskoja tööjõude kasutati ära. Kokku juhatas õpinguid kõigis laagrites 434 töötunni vältel 198 õppejõudu.

Töö edukamaks läbiviimiseks olid laagrist osavõtjad jagatud vähemateks tööühmeks — enamasti 10—15 noort rühmas.

Põllumajanduslikkudest ainetest võeti enamikes laagrites põhjalikult läbi kanakasvatuse ja heinaseemnekasvatuse, kui maanoorte tähtsamad tööalad eeloleval hooajal. Nende kõrval käsitleti ka veisekasvatuse, aianduse jt. küsimusi. Neis piirkondades, kus on elavamalt käsil uudismaade ülesharimine, käsitleti põhja-

likult maaparandust ja rohumaa rajamist. Umbrohutõrje aasta tõttu käsitleti väga mitmel pool umbrohutunde tundmaõppimist ja tõrjeviise.

Tütarlastele õpetati kodumajandusrühmas köökide ja hoiuruumide korraldamist, toiduvalmistamist, tööriiete korraldamist jt. kodumajanduslikke küsimusi.

Kõigis laagrites käsitleti mõne tunni jooksul ühisesinemist, et noortele kätte õpetada sel alal vajalikke algmõisteid ning süvendada distsipliinitunnet.

Tähtis osa oli õppelaagrites antud töövõistlustele. Võistlusi korraldati peamiselt kraavikaevamises, hobuserakendamises, lüpsis ja kartulikooremises. Mitmel pool korraldati kõnevõistlusi ja põllumajanduslikku takistusjooksu.

Enamuses õppelaagrites korraldati ühel õhtul lõkketuli, mis oli laagrist osavõtjatele väga suureks elamuseks. Lõkketul tuli vaatama ka ümbruskonna rahvas.

Paljudes konventides, kus õppelaagri viimane päev langes pühapäevale, korraldati ümbruskonna rahvale avalik noortepäev, kus tutvustati vanemale põlvele laagri töötulemusi ja maanoorte liikumise põhimõtteid.

Toitlustamine oli läbi viidud ühes osas laagrites täies ulatuses ühistoitlustamise põhimõttel. Toit valmistati välikatlas või ühisköögis ja anti seda mööduka tasu eest (kohati ka tasuta) laagrist osavõtjatele. Teisal anti ühisköögist ainult piima, kohvi ja teed, kuna võileivad olid noortel kodunt kaasa võetud.

Kokkuvõttes peab märkima, et kuigi siinsääl esines õppelaagrite korraldamisel mõningaid puudusi, õnnestusid laagrid üldiselt väga hästi.

Mitmel pool tuli valida laagri ajaks kibe külvitööde hooaeg, mis ei võimaldanud tulla laagrisse kõigil noortel, kes seda oleksid soovunud. Külmad õhtud takistasid kohati lõkketule korraldamist. Mõnedki noored ilmusid õppelaagrisse ainult pühapäevariietuses. Kõikjal ei saadud vastavaid õppejõude. Mitmel pool oli laagri kava tööga liigselt koormatud.

Kõik need sagedamini esinenud puudused on tulevikus kõrvaldatavad. Tänavu kevadel saadud rikkalikud kogemused aitavad eelolevatel aastatel toimetulevaid maanoorte õppelaagreid veelgi sisukamaiks ja paremaiks muuta.

Maanoorte väljapanek Tallinna põllumajanduse näitusel.

Viimaste aastate jooksul peetud põllu- ja kodumajanduslikkudel näitustel on olnud rohkesti väljapanekuid ka maanoortelt. Samuti esineti ka tänava Tallinna põllumajanduse näitusel suurema väljapanekuga. Maanoorte väljapanek võttis enda alla veerandi kogu Põllutöökojale kasutada antud ruumist. Siiski tuli väljapanekut ruumi puudusel piirata. Vaatamata sellele andis näitus tõhusa ülevaate maanoorte mitmekülgsest tegevusest. Kogu väljapanek oli grupeeritud 18 eriossa.

Maanoorte osakonda viiv käik oli kaunistatud kahelt poolt allalastud rahvusvärviliste kangastega. Tagapõhjal oli sümbolne kujutus pildis, neiu ja noormees päikese tõusul heinamaale minemas. Samas kõrval oli maanoorte organisatsiooni juhtkond piltides, kahelt poolt allalastud organisatsiooni üldlippudega raamistatud. Organisatsiooni käsitlevas osas oli veel välja pandud organisatsiooni skeem ning kaart ja organisatsiooni arengut ja kasvu selgitav tabel. Nagu toodust nähtus, töötab üle riigi umbes 500 maanoorterangi 14 000 üksikliikmega. Järgmise väljapaneku moodustas maanoorte poolt kodus ja puutöökursustel valmistatud mööbel: raamaturiul ühes kirjutuslauaga, kushett, tugitoolid ja sinna juure kuuluv laud. Toana piiratud ruumis istusid rahvariides neiu ja demonstree-rid eestimustriliste vööde ja ohjade kudemist, kuna poisid mängisid omatehtud kannedel lõbusaid lugusid ning üks saare noormees torupilli. Sageli tuli töö demonstratsioonide ja pil-

lide mängu katkestada liigse tunglemise ärahoidmiseks. Esmakordselt esineti suurema kogu mitmesuguste praktiliste nõutele vastava, kuid sääljuures odavahinnalise tööriistade väljapanekuga. Eelteatena oli seinale pandud plakat: „Maanoored korraldavad 1940. a. tööriiete hoogtöö-aasta“. Kuna see on meil täiesti söödis ja korraldamata ala, siis oli vaatajate huvi nimetatud väljapaneku vastu suur.

Täiesti uude väljapanekuna oli esitatud matkavarustus. Kodusel teel valmistatud seljakotte ühes lõikelehtedega oli välja pandud kahes teisendis. Pääle selle varustus, mis matkajal ilmtingimata peaks kaasas olema.

Tubade puhtusehoiu vahenditena oli noorte poolt toodud näitusele mitmesuguseid omavalmistatud jalapühkereste, -matte, -harju jne. Jalapühkematid olid valmistatud: kõrkjast, paju-, kase- ja kuuseokstest ning kondilistest puuliistudest. Viimaste valmistamist demonstreeriti ka kohapää.

Kodumajanduse osas oli näitlikult välja pandud puu- või heinavedaja leivakott ühes päevase toidutagavaraga. Huvipakkuvaks osutus kurkide soolamist selgitav näitlik väljapanek; seintele oli asetatud mitmesuguseid rahvatoitlust selgitavaid tabelleid. Erilist tähelepanu võitis vitamiinide tabel, mille kohta on lähem kirjeldus käesolevas numbris teisel.

Alaline tunglemine oli kodukoha muuseumi väljapaneku juures. Siin esitati teatud

Tallinna põllumajanduse näitusel maanoortele korraldatud hobusepuhastamise võistlusest võttis osa ka üks tütarlaps, kes sai I auhinna.

*Uudismaa küünd
Tooma Põllutöö-
ja Maaparandus-
koolis. Tagaplaa-
nil kooli püühoone*

piirkonnas ilmunud vanu ajalehti, orjaaegseid rendilepinguid, pilte, kirju, dokumente ja kohapäält leitud vähemaid ajaloolise väärtusega esemeid. Tahaksin loota, et see väljapanek paljudele maanoortele andis uut hoogu oma kodukoha mineviku uurimiseks ja tundmaõppimiseks.

Arstide poolt on alati tunnustatud metsas kasvavate mitmesuguste taimede juurte, õite jne. mõju arstimina. Selles olid teadlikud ka meie esivanemad. Viimastel aegadel on hakatud vanarahva kogemusi unustama, sellest on kahju. Kõige selle taaselustamisele on asunud maanoorteringid, millest tunnustust andis vastav väljapanek näitusel.

Meie oleme alati imetlenud oma esivanemate rahvariiete värvide kooskõlalist sula- vust ja ilu. Paljudele noortele on aga tead- mata, et need esemed on värvitud metsas ja põllul kasvanud taimedest saadud värviga või puukoortega. Nüüd oli jällegi paljudel või- malus näha, missugused taimed ja puukoored värvainet sisaldavad.

Mesindus on meil hoogu võtmas. Kaugeltki ei ole aga veel kasutatud kõiki võimalusi, mis selle ala tõstmiseks olemas. Seepärast on maanoored ka sel alal asunud intensiivsemalt tööle. Näitusele oli välja toodud maanoore poolt valmistatud taru ja muid mesinduse tarberiistu. Samuti valmistasid maanoored neid kohapääl.

Heinaseemnekasvatuse osas oli välja pandud heinaseemne vaatluslappide kogu. Samuti selgitavaid ülevaateid maanoorte tööst heinaseemnekasvatuse alal. Nagu selgus, võtab käesoleval aastal heinaseemne kasvatamisest osa 780 noort, kasvatades ülmarguselt 40 ha heinaseemet. Samuti on viljaseemne puhti- mise alal tehtud tõhusat tööd.

Teatavasti on 1939/40. a. kuulutatud Põl- lutöökoja poolt kanakasvatuse hoogtööaas- taks maanoortele. Seepärast oli kanakasva- tuse osa väljapanek ka ulatuslikum. Siin oli välja pandud mitmesuguseid kanakasvatuse tarberiistu, noorte poolt valmistatud kanala sisustus, pilte ja tabeleid. Pääle nende oli näitlikult välja pandud ühe kana aastane söö- danorm ühes söödakulude kalkulatsiooniga, kuna teisel poolel oli näidatud, kui palju ka- na niisuguse söödanormi juures aasta jooksul võib munedu. Veel oli välja pandud kanala mudel 100 kanale ühes sisustusega. Kirjelda- tud väljapanekute vastassein oli kasutatud maanoorte tegevuse selgitamiseks sõnas ja pildis. Siin oli loosungeid noortejuhtidelt ja pilte õppelaagritest, suvipäevadest, kanakas- vatuse hoogtööst, töövõistlustest jne. Kokku- võtet tehes võib päris julgesti nähtu järgi ot- sustada ja ütelda, et maanoorte organisatsi- oon oma sisemiselt töötistspliiniilt on niivõrd tugev, et tema kaudu võib korda saata mit- meidki algatusi meie külaühiskonna majan- duslikus ja kultuurilises töös.

Maanoored võistlesid näitusel

Koos Tallinna põllumajanduse näitusega korraldati pühapäeval, 27. aug. maanoortele võistlused hobusepuhastamises, -rakendamises ja -esitamises. Hobusepuhastamises tulid esi- kohtadele Alma Reinsalu, Heino Virge- bau, Hugo Arvisto ja Paul Aasala. Esimese auhinna hobuserakendamises said Al- der Reino, Valter Tooming ja Erich Arula, kuna hobuseesitamise võistluses tun- nistati esimese auhinna vääriliseks Valter Tooming, Heino Virgebau ja Erich Arula.

Maanoorteringid Tartu näitusel.

Käesoleval aastal moodustasid maanoorteringid Tartu näitusel eri osakonna, kus üldse esines 11 maanoorteringi ja Maakondlik Maanoorte Ühendus.

Maakondlik Maanoorte Ühendus esitas maanoorte tööd kogu maakondlikus ulatuses nii sõnas kui pildis, mis osutus üheks huvitavamaks väljapanekuks noorte osakonnas. Sääli selgitati kanakasvatuse hoogtöö tähtsust ja selle loodetavaid tulemusi. Suurendatud piltides anti näituse külalistele ülevaade maanoorte õppelaagritest ja suvipäevadest ning maanoorte muudest üritustest.

Üksikringide väljapanekud olid sellise iseloomuga, mis võimaldasid näituse külastajal saada täit ülevaadet maanoorte tööst ja tegevusest. Nii esitasid Peipsiveere, Kammeri, Laeva, Kärevere ja Saadjärve ring igasuguseid noorte töid aiandusest, põldtaimede ja heinaseemne kasvatamisest. Kivijärve ja Vedu maanoortering oli väga rikkalikult esitanud naiskäsitöid, Sootaga maanoortering seemnevilja puhtimise vahendeid ja huvitavaid väljapanekuid kärbeeste tõrje alalt. Kodijärve ring näitas õiget kanala sisustust ja seda, mis kõike on võimalik kanepist teha. Üks huvitavamaid väljapanekuid oli Rannu maanoorteringil „Edu“, kellel oli rikkalik kogu igasuguseid koduümbruses leiduvaid esemeid ja hulk üleskirjutusi vanematelt inimestelt nii vanasõnade, kõnekäändude, mõistatuste, vaga- ja õndsusejuttude näol. Ka esitas sama ring näitusel komplekti kodumaa arstirohutaimi, kus leidis 50 eriliiki ja iga liigi juures oli kirjeldus, mis haiguse korral seda tarvitada võib. Kohvisid, mida iga talu kodusel teel võib valmistada, oli 6 liiki ja kodumaa metsateesid 13 liiki.

Esimeste auhindadega krooniti T. M. Ü. Rannu, Kärevere, Laeva ja Kammeri ring, kuna teiste auhindade osaliseks said Sootaga, Voore, Saadjärve, Vedu, ja Peipsiääre ring.

Kirjatöö võistluse tulemused.

Möödunud kevadel korraldas Ülemaaline Maanoorte Ühendus koos Väetusnõukande Bürooga maanoortele kirjatööde võistluse teemal „Rukki kasvatamine N. talus“. Noorte poolt leidis võistlus elavat vastukaja ja tähtjaks saabus üle maa rohkesti võistlustöid.

Hindamiskomisjon otsustas rahalised auhinnad kokku kr. 300 väärtuses, välja anda järgmiselt:

I auhind, kr. 50.—: Vello Randoja — Kudina Maanoortering.

II auhind, kr. 30.—: Henn Saretok — Sooru Maanoortering ja Kaarel Metsaveski — Kuivajõelt.

III auhind, à kr. 20.—: Karl Riik — Helme Maanoortering ja Evald Tarve — Tudult.

IV auhind à kr. 10.—: Ainu Riik — Helme Maanoortering, Karl Salumaa — Kõpu E. P. S. Maanoortering, Edmund Evert — Väatsalt, Oskar Grepp — Pamma Maanoortering, Evald Saar — Pikkajärvelt.

Ergutusauhind à kr. 5.—: Ernst Veiko — Misso Maanoortering, Elmar Ohtama — Audevälja Maanoortering, Evald Mändla — Kahu Maanoortering, Valter Klaving — Kärü Maanoortering, Johannes Taurk — Karula Maanoortering, Heino Teder — Rõhu Maanoortering, Erich Noorsalu — Puhmu Noorte Maatulundusklubi, Herman Kepp — Hellenurme Maanoortering, Evald Laaneäär — Are Maanoortering, Jaan Mälksoo — Abjast, Nikolai Tust — Riguldist, Paul Müür — Oandu Maanoortering, Ella Mettis — R. S. „Kodu“ Noortering, Harald Pärnik — Metsküla Maanoortering, Valdur Kaar — Lümmanda Maanoortering, Kapitan Kalgan — Koikküla Maanoortering, Riho Sirelpuu — Rahkla Maanoortering, Endel Parm — Nõmküla Koigi Maanoortering, Julius Ilves — Vatla Maanoortering, Edmund Soomela — Vatla Maanoortering.

Nagu nimekirjast nähtub, on enamus auhindade saajaid maanoorteringide liikmed. Kuna võistlus oli võrdlemisi pinev ja auhindade arv piiratud, siis jäi auhinnast ilma hulk kirjatöid, mis olid küll sisult rahuldavad, kuid siiski veidi nõrgemad kui auhinnaajate omad.

Suislepa Maanoortering sai lipu.

Pühapäeval, 10. septembril, toimus Suislepa rahvamajas Suislepa Maanoorteringi lipu õnnistamine. Sel puhul oli korraldatud aktus ja pidu, millest võttis osa rohkesti ümberkaudset rahvast. Vaimuliku talituse pidas Tarvasto õpetaja Laas, aktusekõnega esines maanoorte nõunik agr. E. Nugis, kes võttis ka ringi vanemalt ja juhataselt liputöötuse. Kohapäälsete organisatsioonide poolt toodi tervitusi ja löödi seitse naela lipu vardasse.

Suislepa Maanoortering pole veel üht aastat vana, kuid tema juure on juba praegu koondunud ligi 100 maanoort. See näitab, et Viljandimaal on rohkem pinda maanoorteringide tegevuseks kui seda mõnelt poolt arvatakse.

Vastseliina noored on tublid.

Vastseliina on Võrumaal ainuke kihelkond, kus maanoorte organiseerimine on lõpule viidud, nii et iga kooli piirkonnas on maanoortel võimalik osa võtta ringide tööst. Tänavu asutati selleks aiandusassistent Jaan Sibula poolt juure viis ringi ja ühes eelmisel aastal asutatud ringidega töötab praegu kokku 12 maanoorteringi, kes kõik arendavad tegevust

võistluste ja hoogtööde aladel. Tänavu on kõik ringid kohtadel korraldanud mitmesuguseid võistlusi, arvult 27, millistel anti auhindu välja kokku 199. Parimaks ringiks on Mauri Maanoortering, kes saavutas meistervõistlustel kokku 15 meistrikohast 5 tk. ja sama ringi esimees Armelt Agar tuli kolmekordseks meistriks, nimelt: heinaniitmises, hobuserakendamises ja põllumajanduslikus jooksus. Mauri ringist tuli põllumajanduslikus jooksus tüdrukutele meistriks Elli Keir ja peenrategemises Armilde Sibul.

Teiseks parimaks ringiks on Vana-Saaluse Maanoortering 3 meistrikohaga, millest tähtsam on kõnevõistluse meistri Elmar Raagi koht, kes tunnustati hiljem sel alal ka maakonnameistriks. Vana-Saaluse ringist tuli 100 m jooksu meistriks Elmar Land ja ringi käsipallimeeskond võitis esimest aastat J. Sibula nimelise karika.

Kraavikaevamise võistlustel tuli meistriks Erich Soesoo Vastseliina ringist ja samast

ringist nooremate klassis tuli kirjatööde alal teemal: „Kuidas veedan vaba aega“ meistriks Kalju Bendi.

Luhamaa ringist Akuliina Ilves tuli kahekordseks meistriks, nimelt kartulikoormises ja 60 m jooksus. Vastseliina konvendi noorte lüpsimeistriks tuli Valdur Tirul Misso ringist ja sama ringi liige sai kirjatöödevõistlustel teemal „Põllumees oma kutseväljal“ meistrikoha. Taimedeistutamises tuli meistriks Renaate Pilt Tsäpsi ringist. Eespool toodud on ainult parimad, sest väga rohketel võistlustel oli kuni 5 esimese auhinna saajat ja ka ringide omavahelistel võistlustel saavutati läid tagajärgi.

Maanoorte suurimaks esinemiseks oli Vastseliina juubelinäitus 26. ja 27. augustil, kus kõik 12 ringi esinesid üle 40 väljapanekuga. Lõpuks väärub nimetamist, et Vastseliina maanoorteringid on endile lühikese ajaga muretsenud juba 8 lippu.

Maanoorte organisatsioonide lipud.

(Järg.)

Seni on muretsenud endile lipud järgmised maanoorte organisatsioonid:

Virumaaal:

1. Virumaa Maanoorte Ühendus.
2. Narva konvendi maanoorte ühendus
3. Jõhvi „ „ „
4. Lüganuse „ „ „
5. Simuna „ „ „
6. V.-Maarja „ „ „
7. Soldina maanoortering
8. Maanoortering „Põhjala”
- 9.
10. Peeri maanoortering
11. Kahula „
12. Konju „
13. Jõuga „
14. Vaikla „
15. Lüganuse „
16. Rääsa „
17. Oandu „
18. Pada „
19. Unukse „
20. Arka Põllundus- ja Aianuskooli õpilasing „Edu”
21. Vaeküla maanoortering
22. Paasvere-Muuga maanoortering
23. Rahkla „
24. Salla-Tammiku „
25. Rohu „
26. Eipri „
27. Kadila „
28. Raeküla „

29. Põdrangu	maanoortering
30. Haljala	„
31. Kavastu	„

Võrumaal:

1. Võrumaa Maanoorte Ühendus.
2. Põlva konvendi maanoorte ühendus
3. Rõuge konvendi maanoorte ühendus
4. Vastseliina konvendi maanoorte ühendus
5. Võru konvendi maanoorte ühendus
6. Haanja maanoortering
7. Kasaritsa „
8. Vastseliina „
9. Misso „
10. Uue-Saaluse „
11. Vana-Saaluse „
12. „Piusa” „
13. Mauri „
14. Loosi „
15. Tsäpsi „

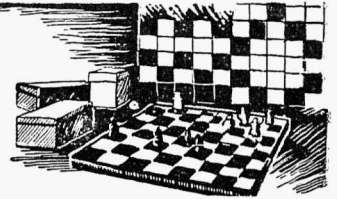
Läänemaal:

1. Läänemaa Maanoorte Ühendus.
2. Haapsalu konvendi maanoorte ühendus.
3. Kullamaa konvendi maanoorte ühendus.
4. Märjamaa konvendi maanoorte ühendus.
5. Kullamaa Põllum. Seltsi noorte osakond.
6. Kolovera maanoortering.
7. Kivi-Vigala maanoortering.
8. Peru maanoortering.
9. Lähtru maanoortering.
10. Agapæ maanoortering.

(Järgneb.)

AJAVIIDE

Huvitavaid katseid.

Mees seisab alati püsti.

Valmistage puust juuresoleval joonisel kujutatud umbes 5—10 sm pikkune mehe kuju.

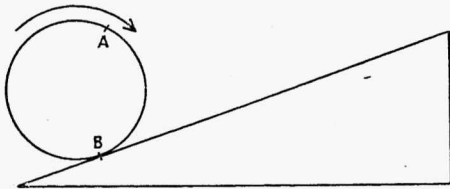
Kinnitage selle alumise otsa külge naela abil tinast kuuli pool, kumerusega allapoole. Kui see „mees“ asetada lauale, siis seisab ta alati püsti. Seda põhjustab kuju kumer põhi ja asjaolu, et keha raskuspunkt asub väga madalal.

Ketas veereb vastu kallakut üles.

Kui mõni ümmargune asi asetada kallakule pinnale, siis on harilik nähtus, et ta hakkab mööda kallakut pinda allapoole veerema.

Juuresoleval joonisel on kujutatud kallaku pinnaga lauale asetatud puust ketas, mis ei veere mitte allapoole, vaid otse selle vastu, liigub mööda kallakut ülespoole.

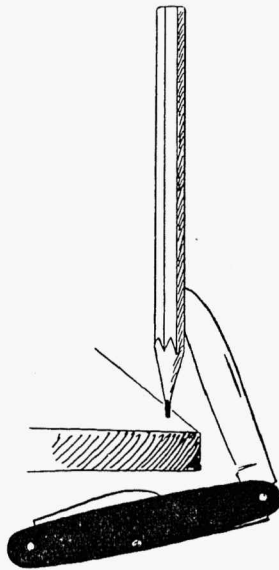
Puust ketas on nii ettevalmistatud, et punkt A juures on kettasse auk puuritud ja tükk tina sisse asetatud. Kui nüüd ketas asetada nii,

nagu kujutatud juuresoleval joonisel, püüab tinatükk oma raskusega allapoole vajuda ja paneb seega ketta veerema. Muidugi eeldusel, et laua kallak ei ole liiga järsk. Ketta veeremine vastu kallakut kestab kuni tinatükk on jõudnud madalseisu, punkt B-sse.

Tasakaal taskunoaga.

Võtke umbes $\frac{1}{2}$ -sm läbimõõduga puupulk, mille ots on teritatud nagu pliiatsil. Pulgasse torgake pooleldi avatud taskunoa tera ots, nii

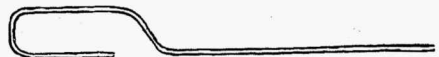

et noa pää ulatuks allapoole teravikku. Kui nüüd puupulk asetada teravikku-pidi sõrmele, laua äärele või mujale asjale, siis seisab see süsteem tasakaalus.

Kui pulga teravik ei ole päris terav, vaid veidi tõmp, siis võite oma süsteemi tasakaalustada isegi nõelateraviku otsas või ka pinguli tõmmatud niidil.

Käsi ei püsi paigal.

Muretsege tükike peenikest traati ja painutage selle üks ots kõveraks nii, nagu kujutatud juuresoleval joonisel.

Võtke kätte harilik lauanuga, teraga ülespoole ja asetage sellele rippuma traadi tükk.

Hoidke nuga laua kohal nii, et traadi alumine ots puudutaks laua pinda, püüdke käsi paigal hoida, nii et traadi tükk ei liiguks. Teie leiata peagi, et see on väga raske või peaaegu võimatu. Traadi tükk liigub mööda noa tera kord ühele, kord teisele poole ja näib nagu sunniks teda liikuma mõni salapärase jõud.

Selle nähtuse põhjus on järgmine. Inimese käsi liigub ka siis, kui teda püütakse paigal hoida. Liigutused on nii väikesed, et teie neid käe juures silmaga ei märkagi. Kui aga käe pikenduseks tarvitada nuga, siis antakse sellele käe väikesed liigutused edasi juba suurendatud kujul, mis panevad traadi noa teral liikuma.

Nõel seisab veepinnal.

Talgiga sissehõõrutud õmblusnõel ei vaju põhja, kui see asetada ettevaatlikult veepinnale. Talk hoiab nõela märgumise ja sellega ka põhjavajumise eest.

Katkimurtud tuletikk.

Murdke tuletikk sõrmede vahel keskest katki ja painutage mõlemad otsad teineteise lähedale, nii et murdekohale jääb terav nurk.

Laske murdekohale langeda tilk vett. Kohe hakkavad mõlemad murtud poole otsad teineteist eemale liikuma, kuni murdekoht moodustab täis- ja lõpuks nürinurga. Liikumine sünnib võrdlemisi tugeva jõuga. Seda nähtust, mis põhjeneb niiske puu elastsusele, võib ära kasutada mõnesugusteks huvitavateks katseteks. Üks neist on järgmine.

Asetage katkimurtud tikk terava nurga alla painutatud otsadega tühja pudeli avausele. Tiku pääle pange väike metallraha, mis mahub vabalt läbi pudeli kaela. Laske tilk vett kukkuda tiku murdekohale. Tikk hakkab end sirgu ajama ja peagi langeb raha kõlksatades pudelisse.

Õpime maletama.

(Järg.)

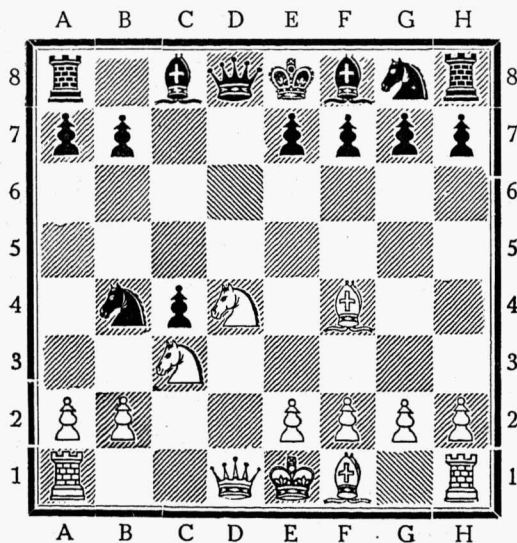
Partiieesmärgile — vastase kuninga kaostamisele — pääsime siis kergemini lähemale, kui suudame saavutada materjaalse ülekaalu vastase üle. Ülekaalu saamiseks on vaja lüüa mõni vastase malend või võita mõne on:

nõrgema malendi hinnaga vastase tugevam malend.

Kogemused on näidanud, et ratsu ja oda on umbes 3 korda nii tugevad kui ettur, vankri umbes 5 etturi tugevune ja lipp umbes 9—10 etturit väärt. Lüües vastase lipu oma vankri, ratsu, oda või koguni etturi hinnaga, oleme saanud materjaalse võidu.

Kahjuks ei ole meile kasulikkude tehingute tegemine kerge, kui vastane on tähelepanelik. Ei ole mõtet jääda ootama, et vastane niisama lihtsalt jätkaks lüüa mõne oma malendi, nii et ta ei saaks selle eest samaväärset vastutasu. Hoopis kergem on „tüssata“ vastast käikude seeriaga, mille tulemuseks osutub, et oleme teinud puhast.

Selleks sobiva näitena toome juuresoleval trükipildil näidatud seis. Must on käigul. Must teeb esimese käigu säärase: 1., Ld3:d4! See on väga üllatav käik, sest must lööb valge ratsu, kuid kaotab selle-eest ligi 3 korda tugevama malendi — lipu. Valge lööb: 2. Ld1:d4, kuna ta ei või ju ära anda tagurid lihtsalt niisama. Ent nüüd järgneb: 2., Rb4—c2+ 3. Ke1—d1, Rc2:d4. Mis on selle käikude seeria tulemuseks? Must ohverdas esialgu küll oma materjali, kuid lõpptulemus oli selle tagasisaamine tuludega. Must andis ära lipu ja sai vastu lipu ja ratsu — seega on ratsu puhaskasu!

TOIMETUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tänn. 42. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. TELLIMISE HIND: aastas kr. 1.50; 1/4 aastas kr. —.80. Üksiknumber 20 senti. Vastutav ja pätoimetaja Y. Tõrmaküla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

Praegu ilmused trükist

AJAVIITE-TASKURAAMAT

Koostanud maanoorte nõunik
agr. E. Nugis.

See huvitava ajaviite korraldamise käsiraamat sisaldab kõige huvitavamad katsed, ülesanded, mõistatused, kunsttükid, naljad ja mängud mis inimsugu leiutanud alates ürgajast kuni tänapäevani.

„Ajaviite-taskuraamat“ on hädatarvilik abimees igale noorele kes tahab olla seltskonnas huvitav ja oodatud külaline. Üle 300 lk., üle 100 joonise. **Hind kr. 2.—**

Saadaval suuremates raamatukauplustes. Soodustatud hinnaga kr. 1.80 saab raamatut tellida ainult otse autorilt kuni 31. detsembrini s. a.

Raha maksta posti jooksvale arvele nr. 898 või saata postiteel postmarkides kirjaga aadressil: agr. E. Nugis, pk. 429. Tallinn.

Vaeküla Tööjuhatajate- ja
Karjatalitajatekoolidesse
võetakse vastu

õpilasi.

Tööjuhatajatekooli meesõpilasi, vanusega 17. a. ja Karjatalitajatekooli mõlemast soost õpilasi, vanusega 17. a. Algharidusena on nõuetav 6-kl. algkool.

Vanuse ja hariduse suhtes võib õppenõukogu ka kaaluvatelt asjaoludel erandeid teha.

Kooli juures on internaat, kust õpilased kooli majapidamises tehtavate tööde tasuna saavad ülalpidamise. Samuti on koolil toetusfond, kust kehvemad ja edukamad õpilased saavad õppimise ajal ilma %/o-ta laenu, kuni 50 kr ulatuses.

Kooli lõpetajad asetatakse kooli poolt praktikakohtadele ja hiljem teenistuskohadele.

Sooviavaldusega kooli astumiseks ja teadete saamiseks palutakse pöörata koolijuhataja poole, aadress: Vaeküla ag., telefon 31, lisades juure haridus- ja perekonnaseisu tunnistused, samuti tõendus põllu- või karjatalituse tööde oskuse kohta.

Õppetöö algus mõlemas koolis on 9. oktoobril s. a.

EESTI ÜHISTEGELINE KINDLUSTUS- KESKSELTS

Tallinn, Suur Karja 19. Kõnetr. 426-83.
Postkast 122.

ÜHISTEGELIKKUDE
KINDLUSTUSASUTISTE
KESKKORRALDUS.

Edasikindlustus.

Nõuanne.

Vodja Tööjuhatajatekooli

võetakse vastu

õpilasi,

kes 17. a. vanaks saanud ja algkooli haridusega. Erandjuhtudel võetakse vastu ka nooremaid ja neid kes pole algkooli lõpetanud.

Õppemaksu koolis ei ole. Ülalpidamise kulud kaetakse kooli majapidamises tehtava tööga. Kehvematel ja andekamatel õpilastel on võimalus saada ilma %/o-ta laenu.

Lõpetajad omandavad tööjuhataja kutse ja leiavad kooli kaasabil sellel alal teenistust.

Õppetöö algab esmaspäeval, 9. okt. s. a.

Sooviavaldused, kuhu juurde lisatud haridusetunnistus, esitada aadressil: Vodja Tööjuhatajate kool, Vodja ag. Järvamaal. Telef. Paide 36.
KOOLIJUHATAJA.

Noorte ajakirja

„TÕUSEV NOORUS“

loeb iga arenemishimuline maanoor.

Piima kvaliteet tõuseb

kui veate piima vastupidavates piimaveokannudes,
nagu

Saksa „ROSISTA“ roostevabast terasest

Taani „F. M.“

Rootsi „ALFA“

Saksa „THIEL“

Piimakurnamisel tarvitage aga kurnavatti ja „F. M.“
ja „ALFA“ piimakurnasid.

Müüb piimaühingutele

P.-K. „Võieksport“

Tallinn, S. Karja 25. Kaubandus osak. tel. 446-06.

Kõigil maanooril, kes lõpetanud kuueklassilise
algkooli ning ületanud 15. eluaasta, on võimalik oma koduse
töö kõrval õppides

omandada keskkooli haridust

Kodupõllunduskeskkooli kaudu

Kodupõllunduskeskkooli lõpetanuil on võrdsed õigused
avalike põllunduskeskkooli lõpetanutega.

Lähemaid teateid saab kooli kantseleist Tallinnast,
Mundi 3.

EESTI HARIDUSE-SÕPRADE SELTS.

A →